

Rapport

Monitor Lokaal Sportbeleid 2024

Monitor Lokaal Sportbeleid 2024

Met steun van het Ministerie van Volksgezondheid, Welzijn en Sport

Mulier Instituut

Nathan Geurink

Huib van Vugt

Marleen Kools

Remco Hoekman

Voor meer informatie kunt u contact opnemen met het Mulier Instituut.

© Mulier Instituut

Utrecht, 2 mei 2025

www.mulierinstituut.nl

info@mulierinstituut.nl

Disclaimer

U mag delen uit deze publicatie overnemen op voorwaarde van bronvermelding: auteur(s), de titel van de publicatie en het jaar van uitgave.

Er gelden gebruiksvoorwaarden voor de foto's in deze publicatie. Neem foto's daarom niet over zonder toestemming van het Mulier Instituut.

Over ons

Het Mulier Instituut doet sportonderzoek voor beleid en samenleving. Voor overheden, maatschappelijke organisaties, onderwijsinstellingen, sportorganisaties en bedrijven onderzoeken we allerlei thema's op het gebied van sport en sportief bewegen: van de sportdeelname van (groepen) Nederlanders tot de motorische vaardigheden van kinderen, en van diversiteit en inclusie in de sport tot de economische impact van sportevenementen.

Het Mulier Instituut is een onafhankelijke stichting zonder winstoogmerk.

Ons doel is bijdragen aan goed onderbouwd beleid, gericht op de bevordering van sport, sportief bewegen en versterking van de sportsector. Dit doen we op verschillende manieren:

We verzamelen data en monitoren de Nederlandse sportsector en beleidsprogramma's.

We ontwikkelen kennis en onderzoeksmethoden via verkennende en verdiepende studies.

We duiden onderzoeksuitkomsten en vertalen deze naar de beleidspraktijk.

We onderbouwen beleidsbeslissingen met expertise en advies.

We bieden gevraagd en ongevraagd duiding en reflectie in de rol van 'kritische vriend' van de sportsector.

We zetten ons in voor de bevordering van de sportwetenschap.

Afkortingen

Afkortingen

BOSA	Stimulering bouw en onderhoud van sportaccommodaties
BRC	Brede Regeling Combinatiefuncties
GALA	Gezond en Actief Leven Akkoord
POS	Platform Ondernemende Sportaanbieders
ROB	Raad voor het Openbaar Bestuur
SCP	Sociaal en Cultureel Planbureau
VSG	Vereniging Sport en Gemeenten
WMO	Wet Maatschappelijke Ondersteuning

Inhoudsopgave

Monitor Lokaal Sportbeleid 2024

Samenvatting	5
1 Inleiding	7
1.1 Achtergrond	7
1.2 Onderzoeksmethode	7
2 Rol- en taakopvatting gemeenten	9
2.1 De rol van de gemeente	9
2.2 Beleidskader	10
2.3 Organisatie van de uitvoering	13
2.4 Conclusie	17
3 Beleidsontwikkeling	19
3.1 Politieke aandacht voor sport	19
3.2 Agendering	20
3.3 Integraal en sectoraal	21
3.4 Interactief	22
3.5 Ondersteuning	23
3.6 Monitoring en evaluatie	24
3.7 Conclusie	26
4 Inhoud sportbeleid	28
4.1 Doelen	28
4.2 Thema's	30
4.3 Uitdagingen	30
4.4 Impact van sportbeleid	31
4.5 Conclusie	33
5 Sportstimuleringsbeleid	35
5.1 Doelgroepen	35
5.2 Doelstellingen	36
5.3 Conclusie	40
6 Beleid voor sport- en beweegvoorzieningen	41
6.1 Speerpunten	41
6.2 Doelstellingen	43
6.3 Openbare ruimte	45
6.4 Conclusie	47
7 Financieel kader	49
7.1 Ontwikkeling sportbudget	49
7.2 Verwachte financiële ontwikkeling	50
7.3 Begroting en realisatie	52
7.4 Onderhoud en financiering	54
7.5 Conclusie	56
8 Conclusie	57
8.1 Belangrijkste bevindingen	57
8.2 Beschouwing	59
Bronnen	62

Landelijke ontwikkelingen beïnvloeden lokaal sportbeleid

Inleiding

Gemeenten dragen officieel geen verantwoordelijkheid voor sport. Maar dat betekent niet dat ze niks met sport doen. Van de gemeentelijke uitgaven gaat ongeveer 2 procent naar sport. Het Ministerie van Volksgezondheid, Welzijn en Sport stimuleert dit. Er zijn verschillende regelingen waarmee gemeenten financiële steun kunnen krijgen voor onder meer het opstellen en uitvoeren van sportbeleid, het aanstellen van combinatiefunctionarissen of het investeren in sportaccommodaties.

Het onderzoek

Elke vier jaar geven we met de Monitor Lokaal Sportbeleid inzicht in de stand van zaken van het gemeentelijk sportbeleid. Ruim een derde van de gemeenten heeft onze vragenlijst hiervoor ingevuld. Daarmee geven we de huidige situatie weer, kijken we naar ontwikkelingen in het lokale sportbeleid door de jaren heen en beschrijven we verschillen tussen kleinere en grotere gemeenten. Vervolgens plaatsen we dit in de context van bestaande kennis en huidige ontwikkelingen die het sportbeleid (kunnen) beïnvloeden.

Conclusies en aanbevelingen

Het sportbeleid in Nederlandse gemeenten is over het algemeen redelijk stabiel. Toch constateren we dat landelijke beleidsontwikkelingen duidelijk invloed hebben op het lokale sportbeleid.

Zo is er met het Gezond en Actief Leven Akkoord een groeiende verbinding tussen sport- en gezondheidsbeleid. En met het ravijnjaar op komst zien gemeentelijke sportafdelingen financiën het vaakst als belangrijke uitdaging. Andere thema's die vanuit landelijk beleid naar voren zijn gekomen, verdwijnen daardoor een beetje naar de achtergrond. Zo zijn motorische vaardigheden en verduurzaming iets minder vaak een doel in het sportbeleid dan in 2020.

In vrijwel alle gemeenten worden buurtsportcoaches ingezet voor de uitvoering van het sportstimuleringsbeleid. Deze combinatiefunctionarissen zijn steeds vaker in dienst bij een lokale of provinciale sportserviceorganisatie of een sportbedrijf.

De impact van het sportbeleid blijft voor veel gemeenten lastig vast te stellen. Maar vier op de tien gemeenten kunnen voor alle of enkele doelstellingen de bijdrage van het sportbeleid hieraan aantonen.

Inleiding

De Monitor Lokaal Sportbeleid is een vierjaarlijkse monitor waarmee we de ontwikkelingen in het lokaal sportbeleid in kaart brengen. We voeren deze monitor altijd uit in het midden van een raadsperiode. Dit is de derde editie van de monitor, na eerdere edities in 2016 en 2020. In dit eerste hoofdstuk beschrijven we de achtergrond en onderzoeksmethode.

1.1 Achtergrond

Het stimuleren of faciliteren van sport en bewegen is voor Nederlandse gemeenten geen wettelijke taak. De Raad voor het Openbaar Bestuur (ROB) (2019, p.75) heeft geconcludeerd dat gemeenten binnen de taakvelden sportbeleid en activering en sportaccommodaties nagenoeg volledige beleidsvrijheid hebben. Gemeenten kunnen daardoor zelf kiezen in welke mate zij aandacht besteden aan sport¹.

De Rijksoverheid stimuleert gemeenten wel om sportaccommodatie- en sportstimuleringsbeleid te hebben. Hiervoor heeft het Ministerie van Volksgezondheid, Welzijn en Sport diverse regelingen ingesteld waarmee gemeenten financiële steun kunnen krijgen in ruil voor het opstellen van sportbeleid, het aanstellen van combinatiefunctionarissen in de sport of het investeren in sportaccommodaties. Het Gezond en Actief Leven Akkoord (GALA), het Sportakkoord, de Brede Regeling Combinatiefunctionarissen (BRC) en de SPUK Sport zijn de belangrijkste voorbeelden hiervan.

Ondanks dat sport geen wettelijke taak is en de wettelijke taken voor gemeenten in de afgelopen tien jaar zijn toegenomen, blijven gemeenten investeren in sport. Ruim 2 procent van de gemeentelijke uitgaven gaat naar sport (Van Eldert, 2025). Daarmee vormen gemeenten de overheidslaag die het meeste investeert in sport (Van Eldert et al., 2025).

1.2 Onderzoeksmethode

Dataverzameling en deelnemers

Voor het onderzoek hebben we een vragenlijst uitgezet onder het VSG-panel. Dit panel bestaat uit een beleidsmedewerker sport per gemeente. Deze beleidsmedewerker kan de vragenlijst eventueel in samenwerking met collega's invullen.

De vragenlijst hebben we zoveel mogelijk gelijk gehouden aan de vragenlijst van 2020. Daardoor kunnen we ontwikkelingen in het lokaal sportbeleid zo goed mogelijk in kaart brengen. In de tekst refereren we vaak aan de voorgaande Monitors Lokaal Sportbeleid. Daarom verwijzen we in dit rapport verder niet meer

¹ Voor de leesbaarheid spreken we in dit rapport regelmatig over 'sport' waar we 'sport en bewegen' bedoelen. Ditzelfde geldt voor 'sportbeleid', waarmee we ook op 'sport- en beweegbeleid' doelen.

met de volledige bronvermelding, maar met jaartallen naar de rapportages over 2016 (Hoekman & Van der Maat, 2017) en 2020 (Hoogendam, Ruikes & Hoekman, 2021).

De vragenlijst heeft uitgestaan van 9 tot 30 september 2024. Van de 342 gemeenten in Nederland hebben er 126 de vragenlijst volledig ingevuld. Dit is een respons van 37 procent. De data hebben we vervolgens gewogen naar stedelijkheid in vijf categorieën, zodat deze steekproef een zo representatief mogelijk beeld geeft van het totaalbeeld bij alle Nederlandse gemeenten.

Analyse

In het rapport vergelijken we de resultaten van de gemeenten in drie groepen:

- kleine gemeenten (tot 25.000 inwoners);
- middelgrote gemeenten (25.000-75.000 inwoners);
- grote gemeenten (meer dan 75.000 inwoners).

Daarnaast vergelijken we de resultaten van de vragenlijst met de rapportages uit 2016 en 2020 om ontwikkelingen in het lokale sportbeleid in kaart te brengen. Ten slotte gebruiken we regelmatig inzichten uit andere onderzoeken naar lokaal sportbeleid waarmee we de resultaten uit deze vragenlijst verder kunnen duiden.

Leeswijzer

In hoofdstuk 2 beschrijven we hoe gemeenten hun rol opvatten ten opzichte van andere partijen. Vervolgens gaan we in hoofdstuk 3 in op de manier waarop sportbeleid ontwikkeld wordt. Hoofdstuk 4 gaat over de doelen, thema's, uitdagingen en impact van het sportbeleid.

In hoofdstuk 5 en 6 komen het sportstimuleringsbeleid en sportaccommodatiebeleid afzonderlijk aan bod. En in hoofdstuk 7 schetsen we het financieel kader van het sportbeleid. Vervolgens trekken we in hoofdstuk 8 de belangrijkste conclusies en plaatsen we deze in context van relevante ontwikkelingen.

Rol- en taakopvatting gemeenten

In dit hoofdstuk beschrijven we de huidige rol- en taakopvatting van de gemeente op het gebied van sport.

Eerst gaan we in op de rol en verantwoordelijkheid van de gemeente op dit gebied volgens de beleidsmedewerkers sport. Vervolgens beschrijven we de vormgeving van de beleidskaders, ook in verhouding tot het Sportakkoord en GALA. Ten slotte beschrijven we hoe de uitvoering van het sportstimulerings- en sportaccommodatiebeleid zijn ingericht.

2.1 De rol van de gemeente

Drie op de vijf gemeenten (61%) geven aan dat hun rol op het terrein van sport in de afgelopen jaren groter is geworden ([tabel 2.1](#)). Dit is voornamelijk het geval bij gemeenten met een grote bevolkingsomvang. Drie op de tien (30%) gemeenten geven aan dat er de afgelopen jaren geen verandering in rol is geweest. Eén gemeente geeft aan dat haar rol op het gebied van sport kleiner is geworden.

Tabel 2.1

Verandering in rol gemeente op het terrein van sport in de afgelopen jaren, naar bevolkingsomvang
(in procenten, n=126)

Verandering rol	Totaal	Bevolkingsomvang		
		Klein	Middel	Groot
Ja, rol is groter geworden	61	63	52	81
Ja, rol is kleiner geworden	1	3	0	0
Nee	30	20	41	15
Weet niet, niet van toepassing	9	14	8	4

Bron: Mulier Instituut/Vereniging Sport en Gemeenten (VSG), Monitor Lokaal Sportbeleid, 2024.

De rol van gemeenten op het terrein van sport wordt steeds groter. In 2016 gaf 42 procent van de gemeenten aan dat hun rol groter geworden was. In 2020 was dit 54 procent en in 2024 is dit 61 procent. Het aantal gemeenten dat hun rol niet ziet veranderen, blijft ongeveer gelijk. In 2016 was dit 37 procent van de gemeenten en in 2020 29 procent.

Verantwoordelijkheid van gemeenten

De helft van de gemeenten (49%) geeft aan dat zowel de ontwikkeling als de uitvoering van het sportbeleid een gezamenlijke verantwoordelijkheid van gemeente en maatschappelijke partners is ([tabel 2.2](#)). Een derde (35%) geeft aan

dat de gemeente verantwoordelijk is voor het formuleren van de doelstellingen en kaders van het sportbeleid en afspraken over de te behalen resultaten maakt met (de) uitvoerende partij(en).

Een op de tien gemeenten (10%) geeft aan dat zowel de ontwikkeling als de uitvoering van het sportbeleid primair de verantwoordelijkheid van de gemeente zijn. 6 procent geeft aan dat de ontwikkeling en uitvoering van het sportbeleid primair een verantwoordelijkheid van maatschappelijke partners zijn en dat de gemeente vooral een ondersteunende en faciliterende rol heeft.

Als we de verantwoordelijkheid die de gemeenten voor zichzelf zien bij het sportbeleid, vergelijken met die van vier jaar geleden, zien we een vergelijkbaar beeld. De uitvoering van de lokale sportakkoorden lijkt hier dus geen verandering in te hebben gebracht.

Tabel 2.2

Rol/verantwoordelijkheid die de gemeente voor zichzelf ziet bij het sportbeleid in 2024, naar bevolkingsomvang

(in procenten, n=126)

Rol gemeente	Totaal	Bevolkingsomvang		
		Klein	Middel	Groot
Zowel ontwikkeling als uitvoering van het sportbeleid is een gezamenlijke verantwoordelijkheid van gemeente en maatschappelijke partners	49	51	49	48
De gemeente is verantwoordelijk voor het formuleren van de doelstellingen en kaders van het sportbeleid en maakt met de uitvoerende partij(en) afspraken over de te behalen resultaten	35	40	28	43
Zowel de ontwikkeling als de uitvoering van het sportbeleid is een primaire verantwoordelijkheid van de gemeente	10	3	14	9
Ontwikkeling en uitvoering van het sportbeleid zijn primair een verantwoordelijkheid van maatschappelijke partners, de gemeente heeft vooral een ondersteunende en faciliterende rol	6	5	9	0
Weet niet, niet van toepassing	0	0	0	0

Bron: Mulier Instituut/Vereniging Sport en Gemeenten (VSG), Monitor Lokaal Sportbeleid, 2024.

2.2 Beleidskader

Drie op de vijf gemeenten (62%) hebben een beleidsnota sport ([tabel 2.3](#)). 47 procent heeft een actuele nota en 15 procent heeft een nota waarvan de looptijd verstreken is. 38 procent van de gemeenten heeft geen aparte beleidsnota sport. 4 procent van de gemeenten heeft geen nota, maar is er wel een aan het ontwikkelen. In vergelijking met 2020 is het percentage gemeenten met een actuele beleidsnota sport gedaald, van 54 naar 47 procent.

17 procent van de gemeenten heeft het sportbeleid vastgelegd in een lokaal of regionaal sportakkoord en 17 procent heeft het geïntegreerd in een andere nota. Ten opzichte van 2020 is het percentage gemeenten dat het sportbeleid heeft geïntegreerd in een andere nota, behoorlijk gestegen: van 10 naar 17 procent. Sport maakt daarbij het vaakst deel uit van de nota gezondheid. Daarnaast is sport in sommige gemeenten geïntegreerd in de nota sociaal domein of een bredere nota voor de maatschappelijke agenda.

Tabel 2.3

Aanwezigheid aparte beleidsnota sport

(in procenten, n=126)

	Percentage
Ja, er is een actuele nota	47
Ja, er is een nota, maar de looptijd is verstreken	15
Nee, maar er is wel een nota in ontwikkeling	4
Nee, het sportbeleid is vastgelegd in een lokaal (of regionaal) sportakkoord	17
Nee, sportbeleid is geïntegreerd in een andere nota	17
Nee, er is geen aparte beleidsnota sport en ook geen sportakkoord	1
Weet niet, niet van toepassing	0

Bron: Mulier Instituut/Vereniging Sport en Gemeenten (VSG), Monitor Lokaal Sportbeleid, 2024.

Van de gemeenten met een sportnota heeft 40 procent deze ontwikkeld (32%) of aangepast (8%) na de gemeenteraadsverkiezingen van 2022. 58 procent van de gemeenten heeft dit niet gedaan.

Sportakkoord en sportnota

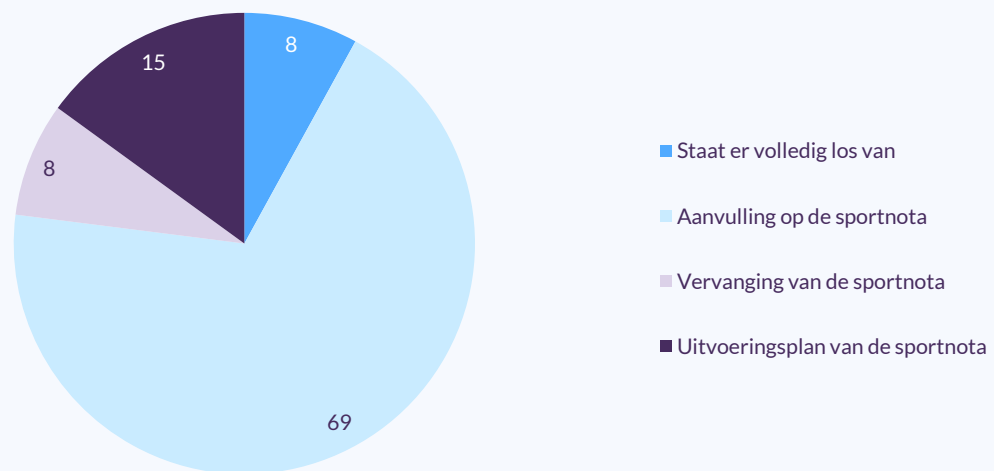
Zeven op de tien gemeenten met een sportnota (actueel, verlopen of in ontwikkeling) (69%) geven aan dat het sportakkoord hier een aanvulling op is ([figuur 2.1](#)). Dit is voornamelijk in kleine gemeenten het geval.

In 8 procent van de gemeenten staat het sportakkoord volledig los van de sportnota. Een op de zeven gemeenten (15%) ziet het sportakkoord als een uitvoeringsplan voor de sportnota. Voornamelijk grote gemeenten geven dit aan.

Figuur 2.1

Hoe het sportakkoord zich tot de sportnota verhoudt

(in procenten, n=86)

Bron: Mulier Instituut/Vereniging Sport en Gemeenten (VSG), Monitor Lokaal Sportbeleid, 2024.

Wanneer we de verhouding tussen het sportakkoord en de sportnota vergelijken met die van 2020, zien we een redelijk vergelijkbare verdeling. Wel gaf 24 procent van de gemeenten in 2020 aan dat het sportakkoord een uitvoeringsplan is van de sportnota. Dit is duidelijk hoger dan in 2024 (15%).

Voor 34 procent van de gemeenten heeft het Nationaal Sportakkoord invloed gehad op de inhoud van de sportnota. Dit gaat voornamelijk om het overnemen van de ambities en thema's uit het Nationaal Sportakkoord.

Gezond en Actief Leven Akkoord (GALA)

Het GALA werd in 2023 gepresenteerd om een impuls te geven aan de gezondheid en sociale basis van Nederlanders. Net als bij het Sportakkoord konden gemeenten financiering aanvragen bij de Rijksoverheid om een lokale vertaling van dit akkoord te maken en hier uitvoering aan te geven.

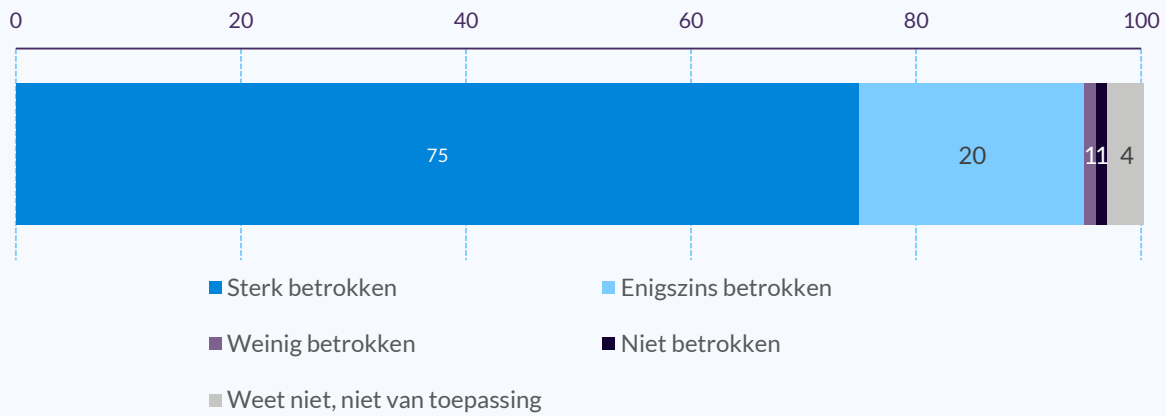
Drie kwart (75%) van de gemeenten geeft aan dat de sportafdeling sterk betrokken is geweest bij de totstandkoming van het plan van aanpak voor het GALA ([figuur 2.2](#)). Voornamelijk middelgrote en grote gemeenten worden hierbij sterk betrokken.

Een op de vijf (20%) gemeenten geeft aan dat de sportafdeling enigszins betrokken is geweest. Dit zijn voornamelijk kleine gemeenten. Er is één gemeente waarvan de sportafdeling weinig betrokken is bij de totstandkoming van het plan van aanpak van het GALA. Daarnaast is er één gemeente waarbij de sportafdeling niet betrokken is geweest.

Figuur 2.2

Mate waarin de sportafdeling betrokken is geweest bij de totstandkoming van het plan van aanpak voor het Gezond en Actief Leven Akkoord (GALA)

(in procenten, n=126)

Bron: Mulier Instituut/Vereniging Sport en Gemeenten (VSG), Monitor Lokaal Sportbeleid, 2024.

We hebben gemeenten ook gevraagd of de betrokkenheid van de sportafdeling bij de totstandkoming van het GALA aansloot op de gewenste betrokkenheid van de sportafdeling. Drie kwart van de gemeenten (76%) geeft aan dat dit het geval is. Dit komt voornamelijk doordat er iemand van de sportafdeling betrokken is bij het kernteam of de werkgroep. 4 procent had op een andere manier betrokken willen worden. Bijvoorbeeld door intensiever samen te werken. Een op de vijf (20%) gemeenten geeft aan dat dit niet van toepassing is of weet dit niet.

Uit eerder onderzoek is gebleken dat de rol van sport en bewegen in de plannen van gemeenten voor het GALA sterk verschilt (Van Gorp et al., 2024). Sommige gemeenten koppelen het aan veel thema's en beschrijven hun inzet concreet, andere doen dat minder.

Over het algemeen koppelen gemeenten sport en bewegen vooral aan de doelen 'gezonde leefstijl' en 'vitaal ouder worden'. Dit is veel minder het geval bij 'terugdringen gezondheidsachterstanden' en 'versterken van de mentale gezondheid'.

2.3 Organisatie van de uitvoering

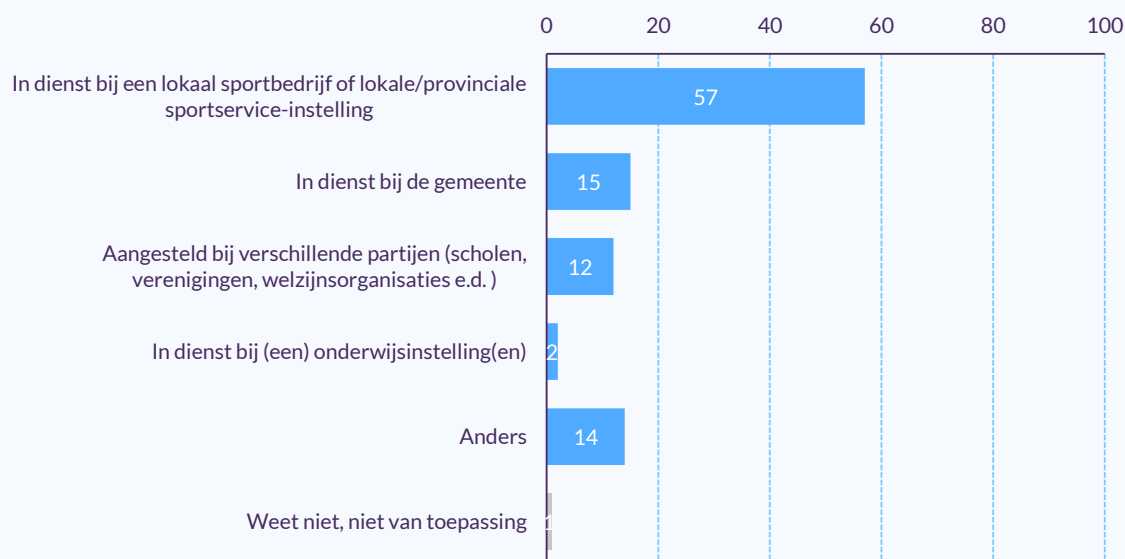
Inzet buurtsportcoaches

Bij ruim de helft van de gemeenten (57%) zijn buurtsportcoaches in dienst bij een lokaal sportbedrijf of lokale/provinciale sportservice-instelling (figuur 2.3). In 15 procent van de gemeenten zijn de buurtsportcoaches bij de gemeente zelf in

dienst. Bij een op de acht (12%) gemeenten zijn buurtsportcoaches aangesteld bij verschillende partijen, zoals scholen of verenigingen.

Buurtsportcoaches zijn in twee gemeenten in dienst bij een onderwijsinstelling. Dit zijn beide kleine gemeenten. 14 procent van de gemeenten heeft de inzet van buurtsportcoaches op een andere manier geregeld. Voorbeelden hiervan zijn een duo-aanstelling, een aanstelling bij een stichting of via een commerciële partij.

Figuur 2.3
Wijze waarop de inzet van buurtsportcoaches is georganiseerd bij gemeenten
(in procenten, n=124)

Bron: Mulier Instituut/Vereniging Sport en Gemeenten (VSG), Monitor Lokaal Sportbeleid, 2024.

In vergelijking met vier jaar geleden zien we een verschuiving in hoe buurtsportcoaches georganiseerd zijn bij gemeenten. Het percentage gemeenten waar buurtsportcoaches in dienst zijn bij een lokaal sportbedrijf of lokale/provinciale sportservice-instelling is met 20 procentpunten toegenomen ten opzichte van 2020.

Deze toename komt voornamelijk door de krimp van het aandeel gemeenten waar buurtsportcoaches in dienst zijn bij de gemeente. Dit nam af met 13 procent in de afgelopen vier jaar. De overige categorieën zijn nagenoeg gelijk gebleven.

In een op de zeven gemeenten (14%) is de inzet van buurtsportcoaches anders geregeld. Voorbeelden hiervan zijn welzijnsorganisaties, stichtingen, externe (commerciële) partijen en op zzp-basis (niet in figuur).

Uit eerder onderzoek weten we dat de 40 procent financiering vanuit het Rijk wordt aangevuld met gemiddeld ongeveer 20 procent cofinanciering vanuit lokale partners. En dat de gemeente de overige 40 procent betaalt (Heijnen et al., 2022).

Uitvoering sportaccommodatiebeleid

De meest voorkomende exploitatievorm van binnen- en buitensportaccommodaties en zwembaden bij gemeenten is via een gemeentelijke dienst/afdeling voor maatschappelijk vastgoed (tabel 2.4). Sportaccommodaties en zwembaden intern onderbrengen bij een verzelfstandigd bedrijf voor maatschappelijk vastgoed is de minst voorkomende vorm van exploitatie.

Tabel 2.4

Vormgeving uitvoering (exploitatie) gemeentelijke binnensportaccommodaties, buitensportaccommodaties en zwembaden in 2024

(in procenten, n=124, meerdere antwoorden mogelijk)

Exploitatievorm	Binnensport- accommodaties	Buitensport- accommodaties	Zwembaden
In een gemeentelijke dienst/afdeling voor maatschappelijk vastgoed	42	39	13
In een gemeentelijke dienst/afdeling Sport (en Recreatie)	27	34	17
Extern verzelfstandigd sportbedrijf	22	12	26
Door een private partij die van de gemeente een exploitatiesubsidie ontvangt	15	12	30
Extern verzelfstandigd bedrijf voor maatschappelijk vastgoed	7	4	7
Intern verzelfstandigd sportbedrijf	2	3	1
Intern verzelfstandigd bedrijf voor maatschappelijk vastgoed	2	1	1
Anders	6	19	17
Weet niet, niet van toepassing	6	6	13

Bron: Mulier Instituut/Vereniging Sport en Gemeenten (VSG), Monitor Lokaal Sportbeleid, 2024.

Tussen binnen- en buitensportaccommodaties zien we geen hele grote verschillen in exploitatievormen. Binnensportaccommodaties worden iets vaker (10%) via een extern verzelfstandigd sportbedrijf geëxploiteerd dan buitensportaccommodaties. Buitensportaccommodaties worden vaker op een manier geëxploiteerd die niet in de antwoordmogelijkheden stond. Hierbij kun je denken aan exploitatie door de verenigingen zelf, de afdeling ruimtelijke ordening of inrichting en beheer.

Drie op de tien zwembaden (30%) worden door een private partij geëxploiteerd. Dit is voor zwembaden de meest voorkomende exploitatievorm. Daarna volgt exploitatie door een extern verzelfstandigd sportbedrijf (26%), gemeentelijke dienst/afdeling Sport (en Recreatie) (17%) en anders (17%). Voorbeelden van andere exploitatiemanieren zijn stichtingen of privaat.

In de monitor van 2020 was exploitatie via een gemeentelijke dienst/afdeling Sport (en Recreatie) de meest voorkomende manier. Het aandeel binnensportaccommodaties dat via een gemeentelijke dienst/afdeling voor maatschappelijk vastgoed geëxploiteerd wordt, is met 13 procentpunten toegenomen ten opzichte van 2020. Het aandeel buitensportaccommodaties dat via een gemeentelijke dienst/afdeling Sport (en Recreatie) geëxploiteerd wordt, is met 12 procentpunten afgenomen.

Verzelfstandiging en privatisering

De effectiviteit verbeteren is de meest voorkomende reden om sportaccommodaties te verzelfstandigen of privatiseren in 2024 (tabel 2.5). Daarna volgen kostenbesparing en dat de gemeente het niet als haar taak ziet. De minst voorkomende reden is de invloed van de Wet Markt en Overheid. Geen enkele gemeente geeft aan om deze reden sportaccommodaties te verzelfstandigen of privatiseren.

Tabel 2.5

Reden voor verzelfstandiging of privatisering van sportaccommodaties in 2024

(in procenten, meerdere antwoorden mogelijk)

Reden	Binnensport- accommodaties (n=68)	Buitensport- accommodaties (n=58)	Zwembaden (n=116)
Verbetering effectiviteit	61	47	43
Kostenbesparing	27	25	27
Wordt niet (meer) gezien als taak van de gemeente	26	21	19
Omdat bedrijven en/of verenigingen aangeven taken van de gemeente te willen overnemen	13	18	6
Onbekend/bestaat al lange tijd zo	13	16	20
Invloed van de Wet Markt en Overheid	0	0	0
Anders	5	8	11
Weet niet	8	9	11

Bron: Mulier Instituut/Vereniging Sport en Gemeenten (VSG), Monitor Lokaal Sportbeleid, 2024.

In de Monitor Lokaal Sportbeleid 2020 hebben we gemeenten ook gevraagd naar redenen om sportaccommodaties te verzelfstandigen of privatiseren. Maar toen hebben we geen onderscheid gemaakt tussen verschillende sportaccommodaties. Hierdoor zijn de antwoorden niet een-op-een met elkaar te vergelijken.

Wel lijkt het erop dat gemeenten redenen voor verzelfstandiging en privatisering in 2020 anders prioriteerden dan in 2024. In 2020 gaf 39 procent kostenbesparing als reden, 38 procent dat ze het niet meer als taak van de gemeenten zagen, en 36 procent het verbeteren van de effectiviteit. Kostenbesparing en het niet meer als

taak van de gemeente zien zijn dus minder vaak een reden in de afgelopen vier jaar, verbetering van de effectiviteit juist vaker.

Onderhoud sportaccommodaties

Gemeenten hebben het onderhoud van gemeentelijke binnen- en buitensportaccommodaties en zwembaden op verschillende manieren geregeld ([tabel 2.6](#)).

De helft (47%) regelt het onderhoud van gemeentelijke binnensportaccommodaties zelf. In 45 procent van de gemeenten doet de gemeente het groot onderhoud van buitensportaccommodaties, maar is de gebruiker verantwoordelijk voor het reguliere onderhoud.

Voor zwembaden is dit in 23 procent van de gemeenten ook het geval. Daarnaast regelt een kwart van de gemeenten (23%) het onderhoud van zwembaden op een andere manier. Voorbeelden hiervan zijn fondsen of stichtingen, een sportbedrijf of door private partijen.

Tabel 2.6

Verantwoordelijken voor het onderhoud van de gemeentelijke binnen- en buitensportaccommodaties en zwembaden in 2024

(in procenten, n=119)

Verantwoordelijke(n)	Binnensport- accommodaties	Buitensport- accommodaties	Zwembaden
De gemeente regelt het onderhoud zelf	47	18	19
De gemeente is verantwoordelijk voor het groot onderhoud, maar de gebruiker doet het reguliere onderhoud	27	45	23
De gemeente is verantwoordelijk voor het reguliere onderhoud, maar de gebruiker doet het groot onderhoud	1	1	1
De gebruiker is verantwoordelijk voor al het onderhoud	4	16	17
Ander	13	12	23
Weet niet	6	7	16

Bron: Mulier Instituut/Vereniging Sport en Gemeenten (VSG), Monitor Lokaal Sportbeleid, 2024.

In 2020 zagen we een vergelijkbaar beeld. Alleen bij buitensportaccommodaties is er een verschuiving. In 2020 regelde 29 procent van de gemeenten het onderhoud van buitensportaccommodaties zelf, in 2024 is dat 18 procent.

2.4 Conclusie

De rol die gemeenten voor zichzelf zien op het terrein van sport, blijft ook in deze monitor toenemen ten opzichte van die in 2020 en 2016. Dat is een opvallende constatering gezien de ontwikkeling die we in de Monitor Lokaal Sportbeleid 2020 schetsten.

Daarin beschreven we de ontwikkeling van de rol van gemeenten op het gebied van sport: van opdrachtgever naar coproducteur naar facilitator. Met het opstellen van het Sportakkoord zou de gemeente meer tussen de andere partijen in de lokale sport- en beweegsector komen te staan. Het lokale sportbeleid zou daardoor meer een gezamenlijke verantwoordelijkheid van de lokale sportsector kunnen worden. Maar volgens veel gemeentelijke beleidsmedewerkers sport is de rol van de gemeente op het gebied van sport dus niet afgenomen.

Hoe gemeenten deze rol invullen, blijft nagenoeg hetzelfde als voorgaande jaren. De helft van de gemeenten (49%) ziet de ontwikkeling en uitvoering van het sportbeleid als een gezamenlijke verantwoordelijkheid van gemeente en maatschappelijke partners. Een derde van de gemeenten (35%) is verantwoordelijk voor het formuleren van de doelstellingen en kaders van het sportbeleid en maakt met (de) uitvoerende partij(en) afspraken over de te behalen resultaten.

Het percentage gemeenten met een actuele sportnota is gedaald van 54 procent in 2020 naar 47 procent in 2024. In plaats daarvan zien we dat sport vaker is geïntegreerd in andere beleidsnota's, met name in gezondheidsbeleid. Dit lijkt een logisch gevolg van de diverse akkoorden, zoals het GALA, waarmee de verbinding wordt gelegd tussen sport en gezonde leefstijl.

Bijna alle gemeentelijke sportafdelingen zijn betrokken geweest bij het opstellen van het gemeentelijke plan van aanpak voor het GALA. De mate waarin sport terugkomt in deze plannen, verschilt sterk tussen gemeenten.

De uitvoering van het sportbeleid regelen gemeenten op verschillende manieren.

- Buurtsportcoaches zijn steeds vaker in dienst bij een lokaal sportbedrijf of een lokale/provinciale sportservice-instelling, en minder vaak bij de gemeente zelf.
- De exploitatie van sportaccommodaties is het vaakst in handen van een gemeentelijke dienst/afdeling voor maatschappelijk vastgoed.
- Het onderhoud van binnensportaccommodaties regelt de gemeente vaak zelf. Bij buitensportaccommodaties zijn de gebruikers vaker verantwoordelijk voor het reguliere onderhoud en de gemeente voor het groot onderhoud. Dit geldt ook voor zwembaden.

Beleidsontwikkeling

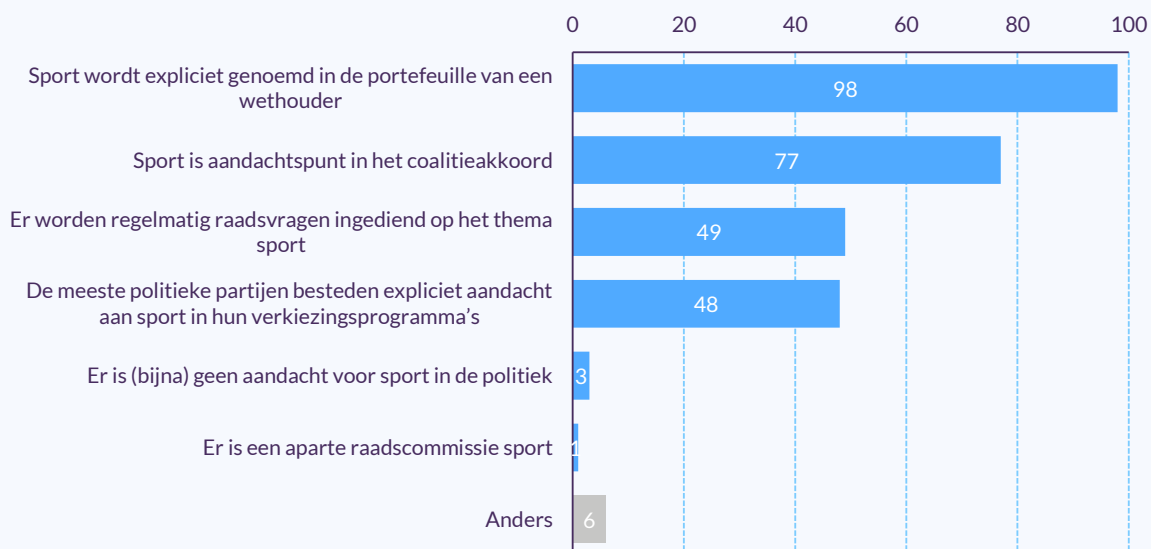
In dit hoofdstuk staat de beleidsontwikkeling bij gemeenten op het gebied van sport en bewegen centraal. We bespreken de aandacht in de politiek voor sport, de agendering hiervan en de samenwerkings- en ondersteuningspartners bij het tot stand komen van het beleid. Tot slot gaan we in op de verschillende manieren van monitoren en evalueren en in welke mate gemeenten hiervan gebruik maken.

3.1 Politieke aandacht voor sport

In vrijwel alle gemeenten (98%) wordt sport expliciet genoemd in de portefeuille van een wethouder (figuur 3.1). In meer dan drie kwart (77%) van de gemeenten is sport een aandachtspunt in het coalitieakkoord. Uit eerder onderzoek bleek dat sport in 99 procent van de coalitieakkoorden/collegeprogramma's voor de periode 2022-2026 minimaal een keer benoemd werd (Geurink & Hoekman, 2023).

In bijna de helft van de gemeenten besteden de meeste politieke partijen aandacht aan sport (48%) en worden regelmatig raadsvragen ingediend op het thema sport (49%). Een aparte raadscommissie sport komt zelden voor (1%). 3 procent geeft aan dat er bijna geen aandacht voor sport is in de gemeente. In 2020 was het beeld vrijwel hetzelfde.

Figuur 3.1
Aandacht voor sport in de gemeente vanuit de politiek
 (in procenten, n=126, meerdere antwoorden mogelijk)

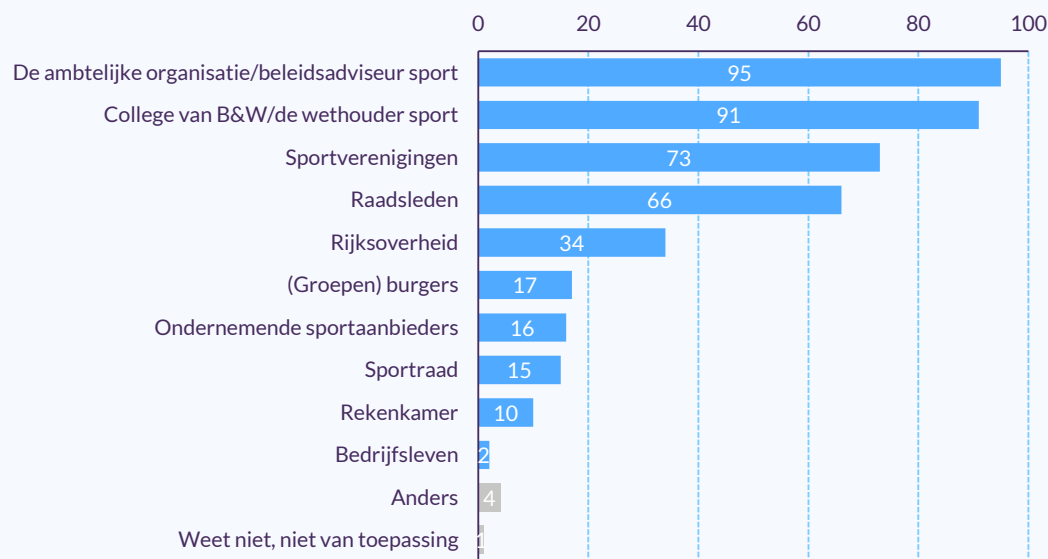
Bron: Mulier Instituut/Vereniging Sport en Gemeenten (VSG), Monitor Lokaal Sportbeleid, 2024.

3.2 Agendering

Sportonderwerpen komen voornamelijk op de beleidsagenda door de ambtelijke organisatie/beleidsadviseur (95%) en het college van B&W/de wethouder (91%). De sportverenigingen (73%) en raadsleden (66%) spelen ook een grote rol, en ook de Rijksoverheid zorgt hier regelmatig voor (34%). Andere groepen, zoals burgers, ondernemende sportaanbieders, de sportraad en de rekenkamer, zorgen er minder vaak voor dat sport op de agenda komt (10-17%) en het bedrijfsleven vrijwel niet (1%).

Figuur 3.2
Door wie zijn in de laatste jaren sportonderwerpen op de beleidsagenda gekomen, naar bevolkingsomvang

(in procenten, n=126, meerdere antwoorden mogelijk)

Bron: Mulier Instituut/Vereniging Sport en Gemeenten (VSG), Monitor Lokaal Sportbeleid, 2024.

De belangrijkste ontwikkelingen die er in de laatste jaren aan hebben bijgedragen dat sport op de agenda is gekomen, zijn het lokale (of regionale) sportakkoord (90%) en GALA (88%). Ook andere ontwikkelingen speelden een rol, zoals de ontwikkelingen in de sport, het preventieakkoord, het einde van de sportnota en ruimtelijke ontwikkelingen.

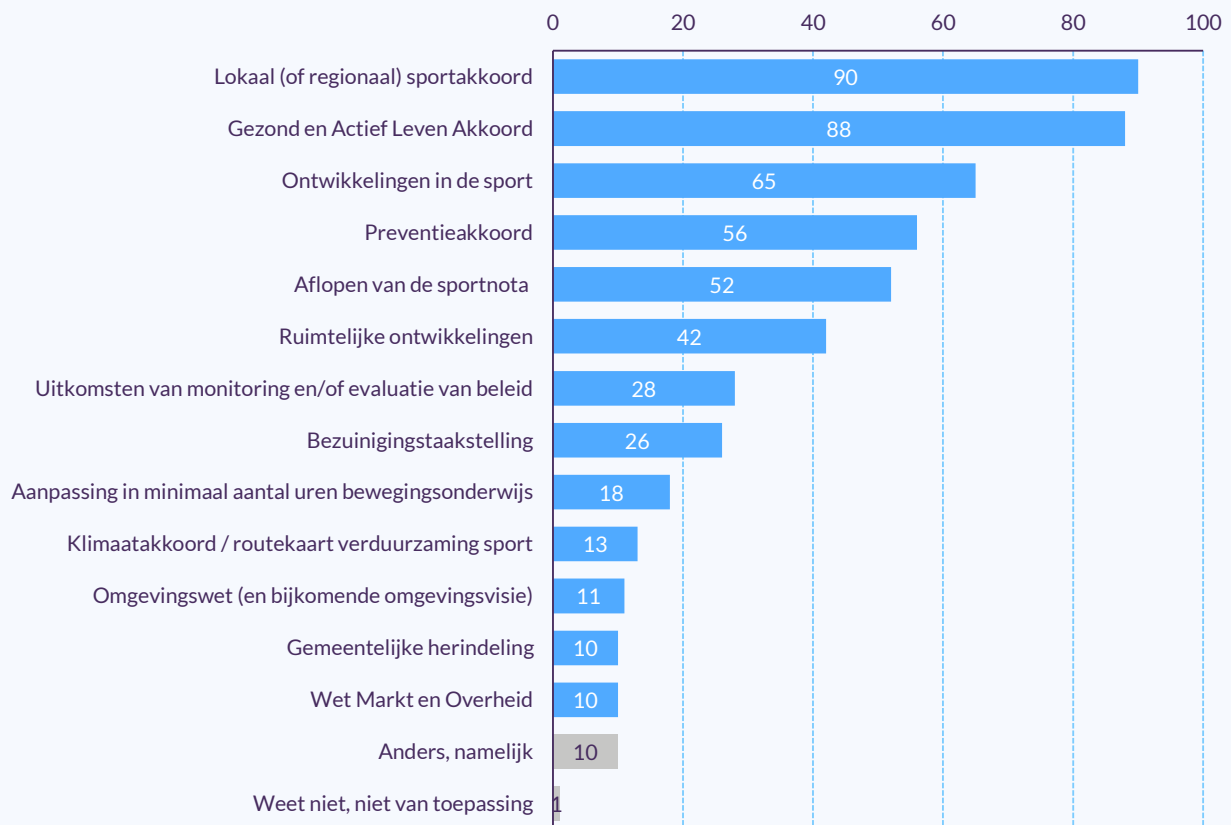
Hoewel het sportakkoord en GALA in gemeenten van verschillende grootten en stedelijkheid even belangrijk zijn, geldt dat niet voor andere onderwerpen. Geen enkele kleine gemeente zegt dat het klimaatakkoord of de Routekaart Verduurzaming Sport aan de agenda heeft bijgedragen, tegenover een derde (34%) van de grote gemeenten. Ook de Wet Markt en Overheid is voor kleine gemeenten niet van invloed, maar wel voor een kwart van de grote gemeenten (24%).

Ontwikkelingen in de sport, ruimtelijke ontwikkelingen en de omgevingswet zijn voor grote gemeenten ook vaker een factor van belang dan voor kleine gemeenten. De middelgrote gemeenten zitten hier over het algemeen tussenin.

Figuur 3.3

Door welke ontwikkelingen zijn in de laatste jaren sportonderwerpen op de agenda gekomen

(in procenten, n=126, meerdere antwoorden mogelijk)

Bron: Mulier Instituut/Vereniging Sport en Gemeenten (VSG), Monitor Lokaal Sportbeleid, 2024.

3.3 Integraal en sectoraal

Vier op de vijf gemeenten (82%) hebben bij de totstandkoming van het huidige sportbeleid samengewerkt met het beleidsterrein gezondheid. Andere beleidsterreinen waarmee ze veel hebben samengewerkt zijn welzijn, WMO, jeugd, ouderen, (bijzondere) zorg (68%) en armoedebeleid, sociale zekerheid, integratie (62%).

Gemeenten werkten het minst samen met het beleidsterrein veiligheid, leefbaarheid (16%) en economie, werk (9%). Voornamelijk grote gemeenten werkten samen op de terreinen armoedebeleid, sociale zekerheid, integratie, cultuur, recreatie of vrije tijd en ruimtelijke ordening, stedelijke vernieuwing, wonen.

Tabel 3.1**Samenwerking met andere beleidsterreinen/gemeentelijke afdelingen bij totstandkoming huidige sportbeleid, naar bevolkingsomvang**

(in procenten, n=126, meerdere antwoorden mogelijk)

Beleidssterrein	Bevolkingsomvang			
	Totaal	Klein	Middelgroot	Groot
Gezondheid	82	80	81	89
Welzijn, WMO, jeugd, ouderen, (bijzondere) zorg	68	68	65	77
Armoedebeleid, sociale zekerheid, integratie	62	59	57	81
Onderwijs	58	66	51	66
Cultuur, recreatie of vrije tijd	54	45	50	78
Ruimtelijke ordening, stedelijke vernieuwing, wonen	47	36	45	73
Veiligheid, leefbaarheid	16	9	17	26
Economie, werk	9	6	8	18
Anders	7	0	10	10
Weet niet, niet van toepassing	16	20	16	7

Bron: Mulier Instituut/Vereniging Sport en Gemeenten (VSG), Monitor Lokaal Sportbeleid, 2024.

Gezondheid en welzijn, WMO, jeugd, ouderen en (bijzondere) zorg waren in de monitor van 2016 en 2020 ook de beleidsterreinen waarmee het meest werd samengewerkt bij de totstandkoming van het sportbeleid.

Samenwerkingen met welzijn, WMO, jeugd, ouderen en (bijzondere) zorg zijn wel afgenomen sinds 2020: toen werkte 84 procent van de gemeenten hiermee samen. Mogelijk zijn deze onderwerpen onderdeel geworden van een integraler gezondheidsbeleid.

Veiligheid, leefbaarheid en economie, en werk waren in 2016 en 2020 ook de beleidsterreinen waarmee gemeenten het minst samenwerkten.

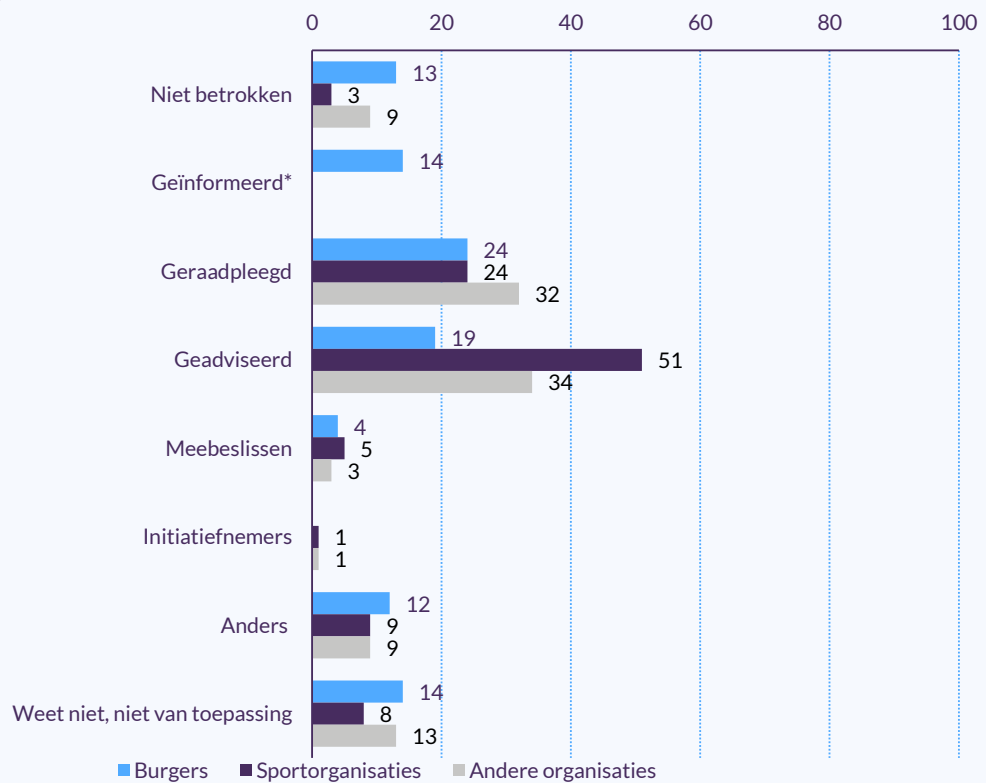
3.4 Interactief

Gemeenten betrekken burgers, sportorganisaties en andere organisaties het vaakst bij de ontwikkeling van het sportbeleid via advisering. Voornamelijk sportorganisaties worden op deze manier betrokken bij het beleid (52%). Dit was in de monitors van 2016 en 2020 ook het geval. Burgers (4%), sportorganisaties (5%) en andere organisaties (4%) worden beperkt betrokken.

Figuur 3.4

Mate waarin burgers, sportorganisaties en andere organisaties betrokken zijn bij de ontwikkeling van het sportbeleid

(in procenten, n=126)

Bron: Mulier Instituut/Vereniging Sport en Gemeenten (VSG), Monitor Lokaal Sportbeleid, 2024.

* Dit was onbedoeld geen antwoordmogelijkheid voor sportorganisaties en andere organisaties.

3.5 Ondersteuning

Gemeenten hebben het vaakst (60%) gebruik gemaakt van de Vereniging Sport en Gemeenten (VSG) voor informatie of ondersteuning bij het ontwikkelen van sportbeleid. In de monitor van 2016 en 2020 was VSG ook de meest voorkomende organisatie waar gemeenten gebruik van hadden gemaakt voor het ontwikkelen van sportbeleid. Wel gebruikten minder gemeenten informatie of ondersteuning vanuit VSG dan in 2020 (-10 procentpunten).

Kenniscentrum Sport en Beweging (53%) en NOC*NSF (49%) worden daarna het vaakst gebruikt. Kenniscentrum Sport en Beweging wordt relatief vaak door grote gemeenten gebruikt, de VNG relatief vaak door kleine gemeenten.

Tabel 3.2**Van welke organisatie(s) hebben gemeenten gebruik gemaakt voor informatie of ondersteuning bij de ontwikkeling van het sportbeleid, naar bevolkingsomvang**

(in procenten, n=126)

Organisatie	Bevolkingsomvang			
	Totaal	Klein	Middelgroot	Groot
Vereniging Sport en Gemeenten (VSG)	60	60	57	66
Kenniscentrum Sport en Bewegen	53	42	55	64
NOC*NSF	49	51	47	52
Provinciale sport(service)organisatie	27	25	27	29
Sportbond(en)	24	26	26	17
Advies-/onderzoeksbureau	22	32	16	25
Vereniging Nederlandse Gemeenten (VNG)	19	26	17	9
Platform Ondernemende Sportaanbieders	5	6	7	0
Onbeperkt Sportief	2	0	3	4
Branchevereniging Sport en Cultuurtechniek (BSNC)	1	3	0	0
Een andere organisatie	8	3	10	13
Geen gebruik gemaakt van externe informatie of ondersteuning	7	8	8	0
Weet niet, niet van toepassing	19	11	21	24

Bron: Mulier Instituut/Vereniging Sport en Gemeenten (VSG), Monitor Lokaal Sportbeleid, 2024.

3.6 Monitoring en evaluatie

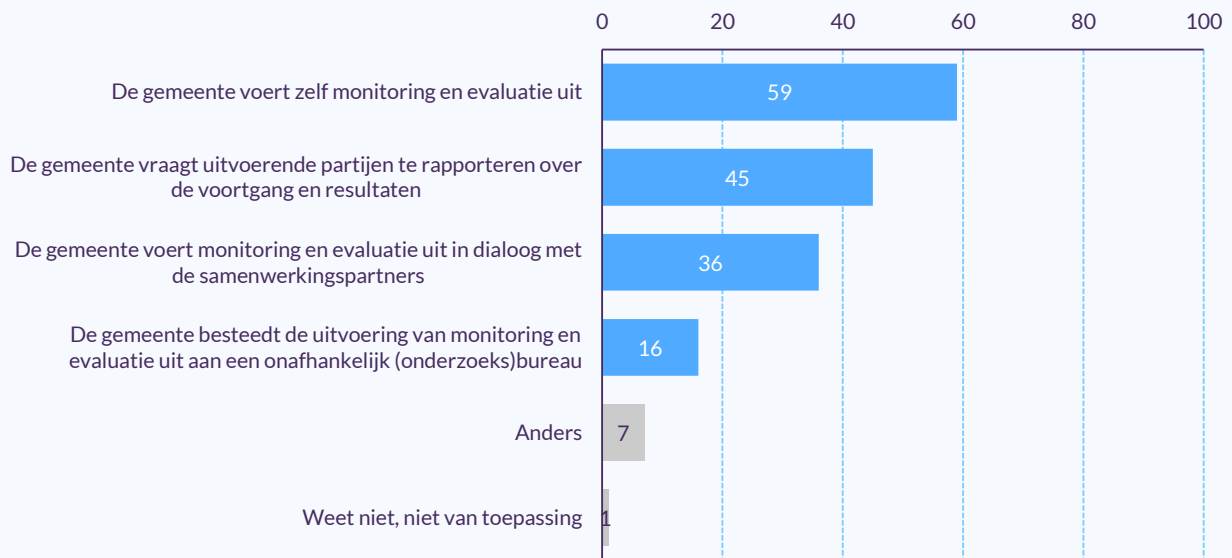
Vier op de vijf gemeenten (84%) monitoren en evalueren het sportbeleid. 37 procent doet dit structureel en 47 procent incidenteel. Een op de tien gemeenten (10%) voert geen monitoring of evaluatie van het sportbeleid uit.

Drie op de vijf gemeenten (59%) voeren de monitoring en evaluatie zelf uit. De helft (45%) vraagt de uitvoerende partijen te rapporteren over de voortgang en resultaten. Een op de drie gemeenten (36%) voert in dialoog met de samenwerkingspartners de monitoring en evaluatie uit. 16 procent besteedt de monitoring en evaluatie uit aan een onafhankelijk (onderzoeks)bureau.

Figuur 3.5

Wijze van monitoring en evaluatie van het sportbeleid door gemeenten

(in procenten, n=126, meerdere antwoorden mogelijk)

Bron: Mulier Instituut/Vereniging Sport en Gemeenten (VSG), Monitor Lokaal Sportbeleid, 2024.

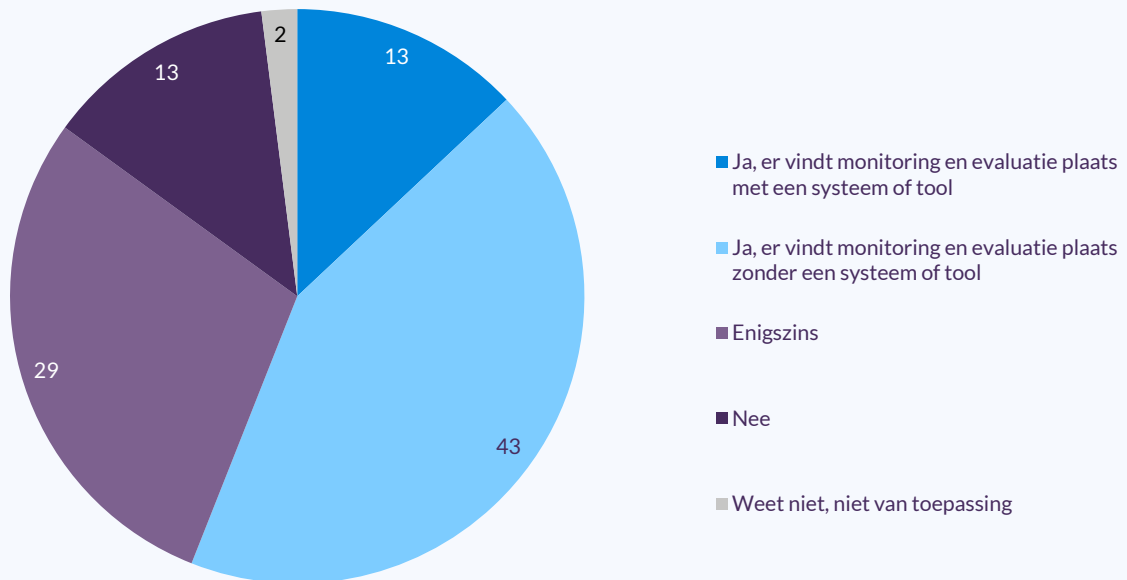
Een op de acht gemeenten (12%) past het beleid regelmatig aan op basis van uitkomsten van monitoring en evaluatie (niet in figuur). Twee derde van de gemeenten (66%) doet dit soms. Een op de tien (11%) doet nauwelijks iets met de uitkomsten van monitoring en evaluatie.

Meer dan de helft (56%) van de gemeenten monitort en evalueert het werk van buurtsportcoaches. Voornamelijk kleine en grote gemeenten doen dit, middelgrote gemeenten minder. 13 procent doet dit met een systeem of tool en 43 procent maakt hier geen gebruik van. Een derde van de gemeenten (29%) monitort en evalueert enigszins en 13 procent doet dit niet.

Figuur 3.6

Aanwezigheid van een systeem van monitoring en evaluatie van het werk van buurtsportcoaches in gemeenten

(in procenten, n=126)

Bron: Mulier Instituut/Vereniging Sport en Gemeenten (VSG), Monitor Lokaal Sportbeleid, 2024.

3.7 Conclusie

Sport staat al jaren stevig als thema binnen het gemeentelijk beleid. In bijna alle gemeenten wordt sport expliciet genoemd in de portefeuille van de wethouder. En in drie kwart van de gemeenten is het een aandachtspunt in het coalitieakkoord.

Landelijke beleidsontwikkelingen, zoals het Sportakkoord en GALA, hebben ervoor gezorgd dat sport in bijna alle gemeenten op de lokale beleidsagenda is gekomen. Sportonderwerpen komen voornamelijk op de beleidsagenda door de ambtelijke organisatie/beleidsadviseur en het college van B&W/de wethouder.

Gezondheid is nog steeds het beleidsterrein waarmee de gemeentelijk sportafdeling het meest samenwerkt bij de totstandkoming van het sportbeleid. Met welzijn, WMO, jeugd, ouderen en (bijzondere) zorg werken ze minder vaak samen dan in 2020. Dat komt mogelijk doordat het gezondheidsbeleid integraler wordt en deze onderwerpen onderdeel zijn geworden van het gezondheidsbeleid.

Gemeenten betrekken burgers, sportorganisaties en andere organisaties op diverse manieren bij de ontwikkeling van het sportbeleid. Sportorganisaties hebben daarbij in de helft van de gemeenten een adviserende rol. VSG, Kenniscentrum Sport en

Bewegen en NOC*NSF zijn de partijen die gemeenten het meest raadplegen voor informatie en ondersteuning bij het ontwikkelen van hun sportbeleid.

Het overgrote deel van de gemeenten monitort en evalueert het sportbeleid, al is dit in de helft van de gemeenten niet structureel. Dit doen zij het vaakst zelf, maar diverse gemeenten doen dit ook door uitvoerende partijen om rapportering te vragen en/of door in dialoog te gaan met samenwerkingspartners.

Inhoud sportbeleid

In dit hoofdstuk gaan we in op de inhoud van het gemeentelijk sportbeleid. Hierin staan de doelstellingen en thema's van het sportbeleid, ervaren uitdagingen en de impact van het sportbeleid centraal. Waar mogelijk vergelijken we de uitkomsten met die uit de monitor van 2016 en 2020.

4.1 Doelen

Gemiddeld genomen hebben gemeenten veel ambities met het sportbeleid.

Sport als doel

Veel gemeenten geven aan dat ze willen zorgen dat mensen meer gaan bewegen (96%), bevorderen dat iedereen kan deelnemen (95%), sportverenigingen versterken (94%) en zorg dragen voor goede sportvoorzieningen (90%; [tabel 4.1](#)).

Middelgrote en grote gemeenten hebben vaker doelen voor sport geformuleerd in het sportbeleid dan kleine gemeenten. Dit verschil wordt voornamelijk zichtbaar bij het verhogen van de sportdeelname, het bevorderen van een veilig sportklimaat, het vergroten van de motorische vaardigheid van kinderen en het versterken van ondernemende sport- en beweegaanbieders.

Tabel 4.1

Wat gemeenten willen bereiken met het sportbeleid voor de sport zelf (sport als doel), naar bevolkingsomvang

(in procenten, n=126, meerdere antwoorden mogelijk)

Doel voor de sport	Bevolkingsomvang			
	Totaal	Klein	Middelgroot	Groot
Dat mensen meer gaan bewegen	96	92	98	97
Bevorderen dat iedereen kan deelnemen aan sport en bewegen	95	92	97	95
Sportverenigingen versterken	94	83	98	100
Zorg dragen voor goede sportvoorzieningen	90	80	92	100
Sportdeelname verhogen	88	74	94	96
Een veilig sportklimaat bevorderen	79	61	83	100
De motorische vaardigheid van kinderen vergroten	68	50	75	77
Ondernemende sport- en beweegaanbieders versterken	26	11	33	31
Anders	2	0	0	9
Weet niet, niet van toepassing	0	0	0	0

Bron: Mulier Instituut/Vereniging Sport en Gemeenten (VSG), Monitor Lokaal Sportbeleid, 2024.

In de monitor van 2020 zagen we een vergelijkbaar beeld. Ervoor zorgen dat mensen meer gaan bewegen en bevorderen dat iedereen kan deelnemen aan sport

en bewegen stonden toen ook bovenaan. In 2020 had 63 procent van de gemeenten het bevorderen van een veilig sportklimaat als doel, vier jaar later is dit 79 procent. Het vergroten van de motorische vaardigheid van kinderen is als doel licht afgenomen (van 74% in 2020 naar 68% in 2024).

Een kwart (26%) van de gemeenten geeft aan het versterken van ondernemende sport- en beweegaanbieders als doel te hebben in het sportbeleid.² Dit doen ze bijvoorbeeld door ondernemende sportaanbieders te betrekken bij het lokale sportakkoord en door combinatiefunctionarissen in te zetten bij ondernemende sportaanbieders (niet in figuur).

Sport als middel

Alle gemeenten willen met het sportbeleid de gezondheid bevorderen (tabel 4.2). Daarna volgen het bevorderen van sociale participatie en integratie (88%), economische impact (14%) en het versterken van het imago en de naamsbekendheid van de gemeente (14%). Voornamelijk grote gemeenten zetten in op economische impact en het versterken van het imago en de naamsbekendheid.

Tabel 4.2

Wat gemeenten willen bereiken met het sportbeleid voor de maatschappij (sport als middel), naar bevolkingsomvang

(in procenten, n=126, meerdere antwoorden mogelijk)

Doel voor de maatschappij	Bevolkingsomvang			
	Totaal	Klein	Middelgroot	Groot
Gezondheid bevorderen	100	100	100	100
Sociale participatie en integratie bevorderen	88	77	91	96
Economische impact	14	6	10	38
Het imago en de naamsbekendheid van de gemeente versterken	14	3	11	39
Anders	5	5	2	12
Weet niet, niet van toepassing	0	0	0	0

Bron: Mulier Instituut/Vereniging Sport en Gemeenten (VSG), Monitor Lokaal Sportbeleid, 2024.

In 2020 waren de doelen voor de maatschappij die gemeenten met het sportbeleid wilden bereiken nagenoeg gelijk. Alleen het versterken van het imago en de naamsbekendheid (18%) stond boven economische impact (13%).

Bij meer dan de helft van de gemeenten (56%) wegen 'sport als middel' en 'sport als doel' even zwaar in het sportbeleid (niet in figuur). Een kwart (25%) heeft sport als doel' als zwaartepunt en 16 procent 'sport als middel'.

² In 2016 en 2020 hebben we dit niet gevraagd.

4.2 Thema's

Sportstimulering komt bij de meeste gemeenten (94%) als thema terug in het sportbeleid (tabel 4.3). Daarna volgen gezondheid (89%), sportaccommodaties (85%) en verenigingsondersteuning (85%). Het thema dat het minst terugkomt, is economische ontwikkeling, innovatie en werkgelegenheid (1%).

Voorname­lijk in grote gemeenten komen talentontwikkeling/topsport en evenementen/citymarketing voor als thema in het sportbeleid.

Tabel 4.3

Thema's die terugkomen in het sportbeleid van gemeenten, naar gemeentegrootte

(in procenten, n=126, meerdere antwoorden mogelijk)

Thema	Bevolkingsomvang			
	Totaal	Klein	Middelgroot	Groot
Sportstimulering	94	91	94	96
Gezondheid	89	91	85	96
Sportaccommodaties	85	75	86	100
Verenigingsondersteuning	85	80	85	96
Sport en bewegen in de openbare ruimte, beweegvriendelijke omgeving	84	77	85	93
Maatschappelijke verbondenheid, integratie	65	65	66	60
Spelen, speelplaatsen	41	35	45	40
Talentontwikkeling, topsport	26	8	24	63
Evenementen, citymarketing	24	11	17	64
Economische ontwikkeling, innovatie, werkgelegenheid	1	0	2	0
Anders, namelijk	6	3	7	8

Bron: Mulier Instituut/Vereniging Sport en Gemeenten (VSG), Monitor Lokaal Sportbeleid, 2024.

In de monitor van 2016 en 2020 waren de thema's die ter­gkwamen in het sportbeleid nagenoeg gelijk gerangschikt. In de top drie stonden sportstimulering, gezondheid en sportaccommodaties. In 2020 stond sportstimulering bovenaan en in 2016 sportstimulering en sportaccommodaties. De rest van de verdeling in 2020 en 2016 waren gelijk, met als uitzondering dat in 2024 talentontwikkeling boven evenementen/citymarketing staat.

In 2020 spraken we de verwachting uit dat de beleidsmatige aandacht voor de openbare ruimte in relatie tot het sportbeleid door de intrede van de Omgevingswet verder zou toenemen, maar dit zien we maar zeer beperkt terug (85% in 2024 vs. 82% in 2020)

4.3 Uitdagingen

Nagenoeg alle gemeenten (99%) ervaren uitdagingen voor hun toekomstige sportbeleid (tabel 4.4). De meest voorkomende uitdaging is financiën: negen op de

tien gemeenten (87%) geven aan dit als uitdaging te ervaren. Daarna volgen de organisatiekracht van sportaanbieders (60%) en de betaalbaarheid van sport (53%). Ongelijkheid (13%), leefbaarheid (10%) en polarisering (5%) noemen de minste gemeenten als uitdaging.

Tabel 4.4
Uitdagingen voor toekomstig gemeentelijk sportbeleid voor de gemeenten
 (in procenten, n=126, meerdere antwoorden mogelijk)

Uitdaging	Totaal	Bevolkingsomvang		
		Klein	Middelgroot	Groot
Financiën	87	80	89	91
Organisatiekracht van sportaanbieders	60	42	66	75
Betaalbaarheid van sport	53	44	50	78
Vergrijzing	42	37	48	32
Verduurzaming	40	29	43	51
Individualisering	39	34	36	57
Aantrekkingskracht van ongezonde leefstijl	39	28	43	46
Bevolkingsgroei	17	12	7	52
Diversiteit in sport- en beweegaanbod	17	16	15	24
Toegankelijkheid	16	9	20	19
Ongelijkheid	13	5	13	22
Leefbaarheid	10	8	9	18
Polarisering	5	3	5	6
Anders	8	9	5	14
Geen uitdagingen	1	3	0	0

Bron: Mulier Instituut/Vereniging Sport en Gemeenten (VSG), Monitor Lokaal Sportbeleid, 2024.

Grote gemeenten ervaren de organisatiekracht van sportaanbieders, de betaalbaarheid van sport, individualisering, bevolkingsgroei en ongelijkheid vaker als uitdaging dan kleine gemeenten.

4.4 Impact van sportbeleid

Doeltreffendheid en doelmatigheid

Een op de tien gemeenten (9%) kan aantonen dat het sportbeleid effectief is en bijdraagt aan (vrijwel) alle doelstellingen van het sportbeleid ([tabel 4.5](#)). Een derde (32%) geeft aan dat er aanwijzingen zijn dat het sportbeleid bijdraagt aan de doelstellingen, maar kan dit niet aantonen. 31 procent kan dit aantonen voor enkele doelstellingen. Voor 13 procent van de gemeenten is bijdrage van het sportbeleid aan het bereiken van de doelen onbekend.

Tabel 4.5**Mate waarin het sportbeleid in de gemeente volgens de sportambtenaar effectief is, naar bevolkingsomvang**

(in procenten, n=126)

Effectiviteit	Bevolkingsomvang			
	Totaal	Klein	Middelgroot	Groot
Er zijn aanwijzingen dat ons sportbeleid bijdraagt aan de doelstellingen van ons sportbeleid, maar wij kunnen dit niet hard aantonen	32	35	27	38
Er zijn aanwijzingen dat ons sportbeleid bijdraagt aan de doelstellingen van ons sportbeleid, maar wij kunnen dit slechts bij enkele doelstellingen aantonen	31	29	32	35
Wij kunnen aantonen dat ons sportbeleid effectief is en bijdraagt aan (vrijwel) alle doelstellingen van ons sportbeleid	9	5	9	13
De bijdrage van ons sportbeleid aan het bereiken van de doelstellingen op het gebied van sport is onbekend	13	8	17	9
Weet niet, geen oordeel	15	23	15	5

Bron: Mulier Instituut/Vereniging Sport en Gemeenten (VSG), Monitor Lokaal Sportbeleid, 2024.

Wanneer we de uitkomsten vergelijken met die van de monitor in 2020, valt een aantal dingen op. Het aandeel gemeenten dat slechts bij enkele doelstellingen kan aantonen dat het sportbeleid een bijdrage levert, is afgenomen: van 41 naar 31 procent. Daarnaast is het aantal gemeenten waar de bijdrage van het sportbeleid aan de doelstellingen onbekend is, verder gestegen: van 8 naar 13 procent.

Deze verschillen wijzen erop dat gemeenten in de afgelopen vier jaar minder kunnen aantonen in welke mate het sportbeleid bijdraagt aan de doelstellingen.

Het sportbeleid draagt volgens beleidsmedewerkers sport in negen op de tien gemeenten (92%) sterk of in enige mate bij aan de doelstelling om de gezondheid/een gezonde levensstijl te bevorderen ([figuur 4.1](#)). In 86 procent van de gemeenten draagt sportbeleid volgens hen sterk of enigszins bij aan het bevorderen van sociale participatie en integratie.

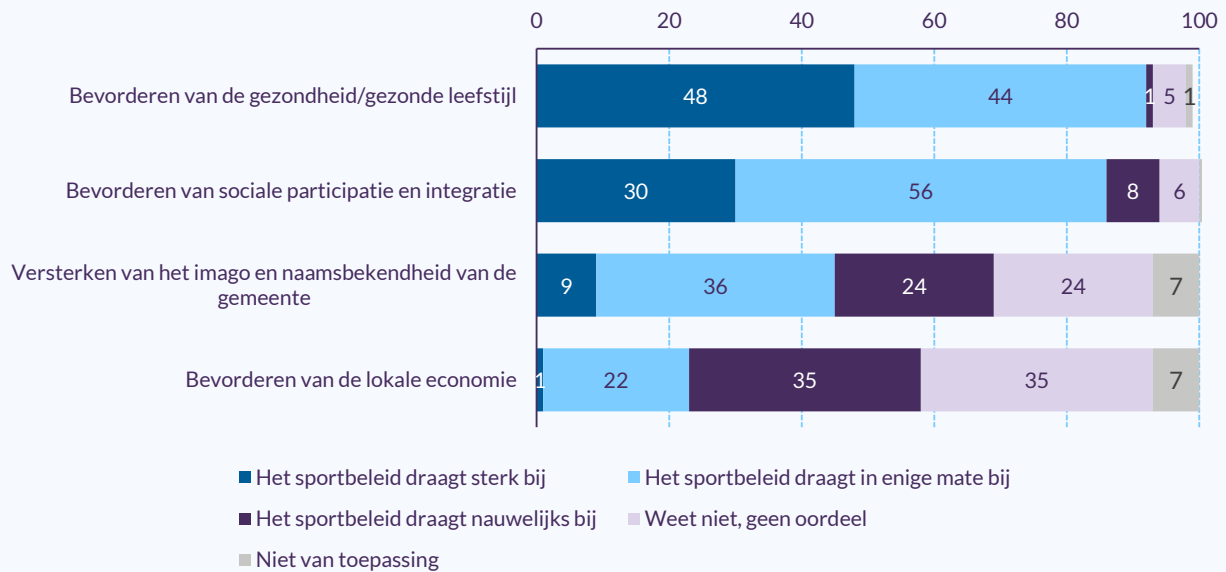
Sportbeleid draagt volgens de beleidsmedewerkers in de helft (46%) van de gemeenten sterk of enigszins bij aan het versterken van het imago en de naamsbekendheid van de gemeente. In een op de drie gemeenten (35%) draagt het sportbeleid nauwelijks bij aan het bevorderen van de lokale economie.

In 2020 zagen we een vergelijkbare verdeling.

Figuur 4.1

Beoordeling bijdrage van het sportbeleid aan verschillende 'doelstellingen' door gemeenten

(in procenten, n=126)

Bron: Mulier Instituut/Vereniging Sport en Gemeenten (VSG), Monitor Lokaal Sportbeleid, 2024.

4.5 Conclusie

Gemeenten willen met het sportbeleid voor de sport zelf voornamelijk bereiken dat mensen meer gaan bewegen, onder meer door te bevorderen dat iedereen kan deelnemen aan sport en bewegen met sterke sportverenigingen en goede sportvoorzieningen.

De doelen van het sportbeleid zijn weinig veranderd ten opzichte van 2020. Alleen het percentage gemeenten dat het bevorderen van een veilig sportklimaat als doel heeft, is duidelijk gestegen. Opvallend genoeg is het vergroten van de motorische vaardigheid van kinderen – een ander thema dat duidelijk in het Sportakkoord terugkomt – juist bij iets minder gemeenten een doel van het sportbeleid dan in 2020.

Met de opkomst van het Platform Ondernemende Sportaanbieders (POS) hebben we in deze monitor ook voor het eerst gevraagd naar ondernemende sportaanbieders. In een kwart van de gemeenten is het versterken van ondernemende sportaanbieders een doel van het sportbeleid. Gemeenten betrekken ze bijvoorbeeld bij het lokale sportakkoord of zetten combinatiefunctionarissen bij ze in.

Alle gemeenten willen met sport als middel de gezondheid bevorderen. Daarnaast willen veel gemeenten de sociale participatie en integratie bevorderen met sport. Economische impact behalen en het imago of de naamsbekendheid versterken met

sport zijn in kleine en middelgrote gemeenten bijna nooit een doel, maar in ruim een derde van de grote gemeenten wel.

De belangrijke thema's in het sportbeleid zijn, net als in 2016 en 2020, sportstimulering, gezondheid, sportaccommodaties en verenigingsondersteuning.

Bijna alle gemeenten ervaren uitdagingen voor het toekomstige sportbeleid. De meest voorkomende uitdaging is financiën. Andere veel voorkomende uitdagingen zijn de organisatiekracht van sportaanbieders en de betaalbaarheid van sport. Dit zou voort kunnen komen uit de hoge inflatie en de afbouw van de subsidieregeling Stimulering bouw en onderhoud sportaccommodaties (BOSA).

Weinig gemeenten (9%) kunnen aantonen dat het sportbeleid effectief is en bijdraagt aan (vrijwel) alle doelstellingen van het sportbeleid. Een derde kan dit aantonen voor enkele doelstellingen. Ook een derde geeft aan dat er wel aanwijzingen zijn, maar kan dit niet hard aantonen. Beleidsmedewerkers sport denken dat het sportbeleid vooral bijdraagt aan gezondheid en sociale participatie en integratie.

Sportstimuleringsbeleid

In dit hoofdstuk gaan we dieper in op het sportstimuleringsbeleid.

Sportstimuleringsbeleid is erop gericht om mensen ertoe aan te zetten (meer) te gaan sporten en bewegen, en tegen te gaan dat mensen afhaken.

We beschrijven op welke doelgroepen gemeenten zich richten, gevolgd door de doelstellingen van het gemeentelijk sportstimuleringsbeleid. Tot slot gaan we in op de rol van buurtsportcoaches. Waar mogelijk maken we vergelijkingen met data uit eerdere onderzoeken.

5.1 Doelgroepen

Drie op de vijf gemeenten (61%) richten zich in het sportbeleid op de leeftijdsgroep ouderen (figuur 5.1). 58 procent richt zich op kinderen en jongeren. Voornamelijk grote gemeenten richten zich op deze leeftijdsgroepen.

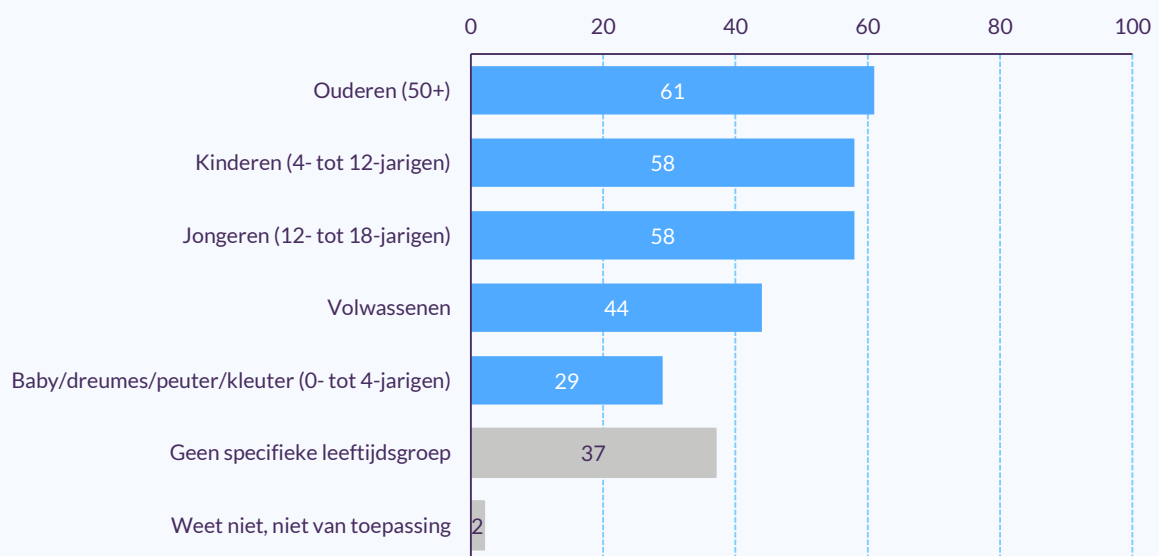
In de monitor van 2020 en 2016 waren jeugd en ouderen ook de meest voorkomende leeftijdsgroepen. Het percentage van de gemeenten dat zich op deze leeftijdsgroepen richt, is wel afgenomen.

De leeftijden waar de minste aandacht voor was binnen het sportbeleid, waren volwassenen (44%) en 0-4-jarigen (29%).

Figuur 5.1

Leeftijdsgroepen waar gemeenten het sportbeleid op hebben gericht

(in procenten, n=126, meerdere antwoorden mogelijk)

Bron: Mulier Instituut/Vereniging Sport en Gemeenten (VSG), Monitor Lokaal Sportbeleid, 2024.

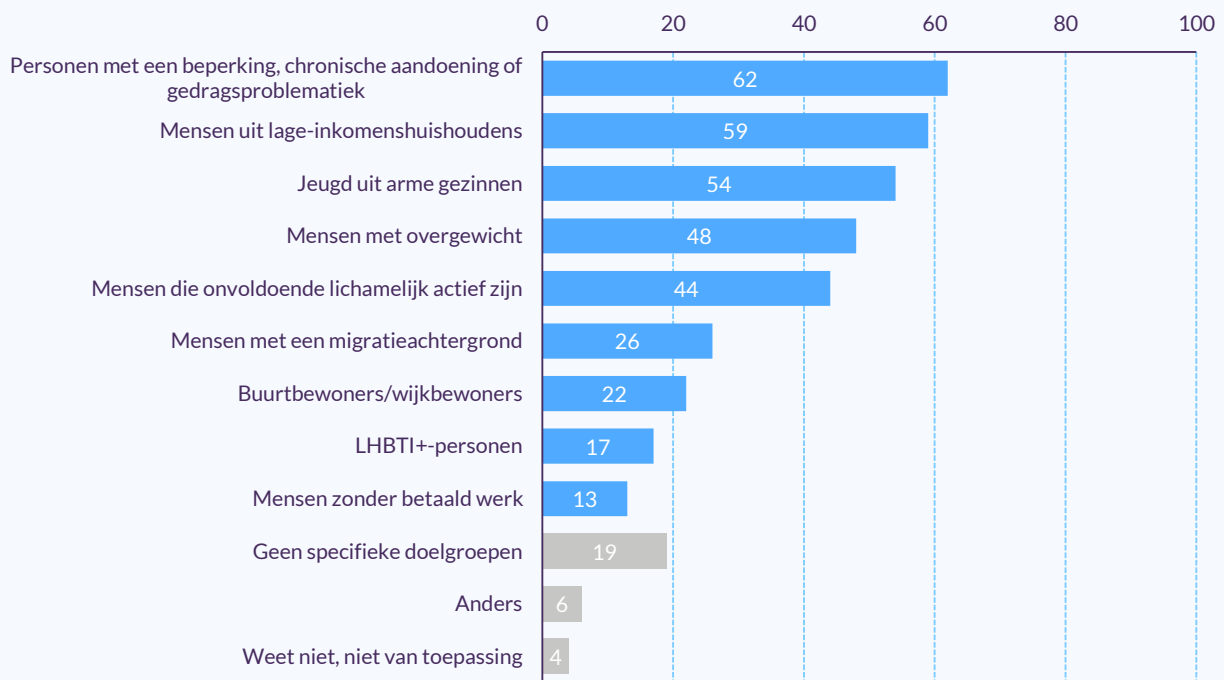
Twee op de vijf gemeenten (37%) richten zich niet op een specifieke leeftijdsgroep. Dat geldt voornamelijk voor kleine en middelgrote gemeenten. Dit aantal is toegenomen ten opzichte van 2016 en 2020 (toen 9 en 10%).

Gemeenten richten zich in het sportbeleid het vaakst (62%) op personen met een beperking, chronische aandoening of gedragsproblematiek ([figuur 5.2](#)). Daarna volgen mensen uit lage-inkomenshuishoudens (59%), jeugd uit arme gezinnen (54%) en mensen met overgewicht (48%).

Figuur 5.2

Specifieke doelgroepen waar gemeenten het sportbeleid op hebben gericht

(in procenten, n=126, meerdere antwoorden mogelijk)

Bron: Mulier Instituut/Vereniging Sport en Gemeenten (VSG) (Monitor Lokaal Sportbeleid), 2024.

Sportbeleid richt zich in 17 procent van de gemeenten op LHBTI+-personen en in 13 procent van de gemeenten op mensen zonder betaald werk. Een op de vijf (19%) gemeenten richt zich niet op een specifieke doelgroep.

5.2 Doelstellingen

Sportaanbieders

Bijna alle gemeenten (94%) hebben minimaal één doelstelling voor ondersteuning van sportaanbieders opgenomen in het sportbeleid. De meest voorkomende doelstelling is de sociale veiligheid verbeteren en grensoverschrijdend gedrag tegengaan (69%) ([tabel 5.1](#)). Daarna volgen het verbeteren van de toegankelijkheid van het sportaanbod voor kwetsbare groepen (61%), werving en behoud van

vrijwilligers (58%) en deskundigheidsbevordering bij vrijwilligers (54%). Die laatste doelstelling komt voornamelijk in middelgrote en grote gemeenten voor.

Het versterken van de ondernemingszin bij verenigingen (12%), vereenvoudiging regelgeving voor sportaanbieders (12%) en het versterken van de ondernemingszin en het innovatievermogen van ondernemende sportaanbieders (9%) komen in de minste gemeenten terug als beleidsdoel.

Tabel 5.1

Doelstellingen met betrekking tot ondersteuning sportaanbieders opgenomen in het sportbeleid, naar bevolkingsomvang (meerdere antwoorden mogelijk)

(in procenten, n=126)

Doelstelling	Totaal	Bevolkingsomvang		
		Klein	Middelgroot	Groot
Verbeteren sociale veiligheid en tegengaan grensoverschrijdend gedrag	69	59	73	75
Verbetering toegankelijkheid van sportaanbod voor kwetsbare groepen	61	58	57	73
Werven en behoud van vrijwilligers	58	50	61	61
Deskundigheidsbevordering vrijwilligers	54	47	57	55
Versterking organisatiekracht bij verenigingen	51	44	49	70
Deskundigheidsbevordering bestuurs- en commissieleden	48	38	48	61
Deskundigheidsbevordering sportkader	43	26	47	63
Ontwikkeling naar 'open clubs', sterkere maatschappelijke oriëntatie van verenigingen	31	20	31	49
Versterken maatschappelijke waarde van ondernemende sportaanbieders	24	12	32	23
Versterking ondernemerszin bij verenigingen	12	6	14	16
Vereenvoudiging regelgeving voor sportaanbieders	12	6	18	9
Versterken ondernemerszin en innovatievermogen van ondernemende sportaanbieders	9	6	12	6
Anders, namelijk	9	12	5	16
Geen doelstellingen	6	6	7	5
Weet niet, niet van toepassing	5	6	7	0

Bron: Mulier Instituut/Vereniging Sport en Gemeenten (VSG) (Monitor Lokaal Sportbeleid), 2024.

In de monitor van 2020 stonden verbetering van de toegankelijkheid van het sportaanbod voor kwetsbare groepen (59%), werving en behoud van vrijwilligers (51%) en deskundigheidsbevordering bij vrijwilligers (49%) boven aan het lijstje met doelstellingen.

In 2024 is het verbeteren van sociale veiligheid en het tegengaan grensoverschrijdend gedrag nieuw. Dit scoort gelijk hoog: de meeste gemeenten hebben dit als doelstelling. De aandacht voor dit onderwerp is toegenomen ten opzichte van vier jaar geleden.

Jeugdsport

87 procent van de gemeenten heeft specifieke doelstellingen voor jeugdsport opgenomen in het sportbeleid ([tabel 5.2](#)). Voornamelijk middelgrote gemeenten hebben dit als doelstelling opgenomen.

De meest voorkomende doelstelling is meer samenwerking tussen scholen, sportverenigingen en/of andere sportorganisaties (58%). Andere doelstellingen die veel voorkomen, zijn het pedagogisch klimaat bij sportverenigingen verbeteren (56%), uitval bij de jeugd tegengaan (31%) en sportaanbod voor 0-4-jarigen ontwikkelen (26%).

Talentontwikkeling is voornamelijk in grote gemeenten een doelstelling. Kleine gemeenten hebben het vaakst geen specifieke doelstellingen.

Tabel 5.2

Doelstellingen voor jeugdsport opgenomen in het sportbeleid, naar bevolkingsomvang

(in procenten, n=126, meerdere antwoorden mogelijk)

Doelstelling	Bevolkingsomvang			
	Totaal	Klein	Middelgroot	Groot
Meer samenwerking tussen scholen, sportverenigingen en/of andere sportorganisaties	58	43	66	59
Pedagogisch klimaat bij sportverenigingen verbeteren	56	44	53	83
Uitval bij jeugd van 12-18 jaar tegengaan	31	23	32	43
Sportaanbod ontwikkelen voor 0-4-jarigen	26	20	27	37
Talentontwikkeling	22	12	16	56
Anders	8	12	4	14
Geen specifieke doelstellingen	13	23	8	11
Weet niet, niet van toepassing	7	9	8	0

Bron: Mulier Instituut/Vereniging Sport en Gemeenten (VSG), Monitor Lokaal Sportbeleid, 2024.

In de monitor van 2020 was de rangschikking van doelstellingen nagenoeg gelijk, alleen stond ontwikkeling van sportaanbod voor 0-4-jarigen boven het tegengaan van uitval bij de jeugd. Daarnaast is het percentage gemeenten dat meer samenwerking tussen scholen, sportverenigingen en/of andere sportorganisaties als doelstelling heeft, met 17 procentpunten afgenomen: van 75 naar 58 procent.

De meest voorkomende doelstelling voor school en sport in het sportbeleid van gemeenten is het bevorderen van een gezonde/actieve levensstijl (53%; [tabel 5.3](#)). Hierna volgen meer voor-, tijdens- en naschools sport- en beweegaanbod (48%) en motorische vaardigheden verbeteren (46%). Deze doelstellingen komen voornamelijk voor in grote gemeenten.

Doelstellingen die het minst voorkomen, zijn schoolsportverenigingen oprichten (1%), het aantal uren bewegingsonderwijs uitbreiden (6%) en talentontwikkeling (13%). Ook hier komt talentontwikkeling als doelstelling voornamelijk voor in grote gemeenten.

Tabel 5.3
Doelstellingen voor school en sport opgenomen in het sportbeleid, naar bevolkingsomvang
 (in procenten, n=126, meerdere antwoorden mogelijk)

Doelstelling	Bevolkingsomvang			
	Totaal	Klein	Middelgroot	Groot
Een gezonde/actieve leefstijl bevorderen	53	50	53	58
Meer voor-, tijdens- en naschools sport- en beweegaanbod	48	37	49	63
Motorische vaardigheden verbeteren	46	32	48	63
Schoolpleinen meer geschikt maken voor sport en spel	30	21	31	42
Meer scholen met (deel)certificaten Gezonde School	27	32	23	28
Kwaliteit van het bewegingsonderwijs verbeteren	26	17	28	35
Schoolpleinen openstellen voor de buurt als speel-/sportterrein	25	18	27	30
Naschoolse sportieve opvang bevorderen	20	23	22	10
Wij hebben geen specifieke doelstellingen voor school en sport	17	24	13	16
Schoolsportcompetities stimuleren	17	15	16	24
Talentontwikkeling	13	3	11	34
Aantal uren bewegingsonderwijs uitbreiden	6	6	7	6
Schoolsportverenigingen oprichten	1	0	0	4
Anders	3	9	0	4
Weet niet, niet van toepassing	7	3	11	0

Bron: Mulier Instituut/Vereniging Sport en Gemeenten (VSG), Monitor Lokaal Sportbeleid, 2024.

In de monitor van 2020 waren de drie doelstellingen die de minste gemeenten in hun sportbeleid hadden opgenomen, hetzelfde als in de huidige monitor (niet in figuur).

De drie meest voorkomende doelstellingen waren in 2020 meer voor-, tijdens- en naschools sport- en beweegaanbod (59%), verbetering van de kwaliteit van het bewegingsonderwijs (59%) en meer scholen met (deel)certificaten Gezonde School (36%). Met name verbetering van de kwaliteit van het bewegingsonderwijs kwam de afgelopen vier jaar minder voor als doelstelling. De bevordering van een gezonde/actieve leefstijl was in 2020 nog geen antwoordmogelijkheid.

Buurtsportcoaches

Bijna alle gemeenten (96%) zetten buurtsportcoaches in om de doelen van het sportbeleid te realiseren (niet in figuur). 62 procent geeft duidelijke kaders voor de

inzet mee. 34 procent van de gemeenten laat buurtsportcoaches vrij om invulling aan de doelen te geven. In 2 procent van de gemeenten bepalen de werkgevers waar de buurtsportcoaches in dienst zijn voor welke doelen zij worden ingezet.

5.3 Conclusie

Sportbeleid van gemeenten richt zich voornamelijk op de leeftijdsgroepen ouderen, kinderen en jongeren. Dit waren in 2016 en 2020 ook de meest voorkomende leeftijdsgroepen. Qua specifieke doelgroepen richten gemeenten zich voornamelijk op mensen met een beperking, chronische aandoening of gedragsproblematiek.

Bijna alle gemeenten hebben doelstellingen voor de ondersteuning van sportaanbieders opgenomen in het sportbeleid. De meest voorkomende doelstelling is de sociale veiligheid verbeteren en grensoverschrijdend gedrag tegenaan. Dit sluit aan bij de eerdere constatering dat gemeenten veel aandacht hebben voor een veilig sportklimaat.

Ook in de doelstellingen voor jeugdsport komt dit thema terug. Na meer samenwerking tussen scholen, sportverenigingen en/of andere sportorganisaties is het verbeteren van het pedagogisch klimaat bij sportverenigingen de meest voorkomende doelstelling.

Doelstellingen voor school en sport in het sportbeleid van gemeenten zijn voornamelijk het bevorderen van een gezonde/actieve levensstijl, meer voor-, tijdens- en naschools sport- en beweegaanbod, en het verbeteren van motorische vaardigheden. Bijna alle gemeenten zetten buurtsportcoaches in om de doelen van het sportbeleid voor sportstimulering te realiseren.

Beleid voor sport- en beweegvoorzieningen

In dit hoofdstuk gaan we dieper in op het beleid van gemeenten voor sport- en beweegvoorzieningen en geven we inzicht in de speerpunten en doelstellingen van het beleid. Daarnaast bespreken we de doelstellingen van gemeenten voor sport en bewegen in de openbare ruimte. Tot slot kijken we welke sportbelanghebbende partijen hebben kunnen bijdragen aan het opstellen van de omgevingsvisie.

6.1 Speerpunten

Meer dan de helft van de gemeenten (54%) heeft verduurzaming als belangrijk speerpunt/thema opgenomen in het gemeentelijk sportaccommodatiebeleid ([tabel 6.1](#)). Voornamelijk middelgrote en grote gemeenten hebben dit. In 2020 gaf 61 procent van de gemeenten aan verduurzaming als belangrijk thema van het gemeentelijk sportaccommodatiebeleid te hebben. De aandacht voor dit thema is dus afgenomen, maar nog steeds groter dan in 2016 (48%).

Middelgrote gemeenten hebben verhuurbeleid en positionering binnen maatschappelijk vastgoed vaker als belangrijk thema opgenomen in het sportbeleid dan kleine en grote gemeenten. Een beweegvriendelijke omgeving kwam voornamelijk terug in middelgrote en grote gemeenten.

Andere belangrijke onderwerpen zijn multifunctionaliteit, medegebruik van gemeentelijke sportaccommodaties (50%), beheer en onderhoud (44%) en capaciteitsvraagstukken (41%). Voornamelijk in grote gemeenten zijn capaciteitsvraagstukken een belangrijk thema.

De thema's verduurzaming, multifunctionaliteit, medegebruik van gemeentelijke sportaccommodaties en capaciteitsvraagstukken blijven voor grote gemeenten de belangrijkste thema's. Dit was in 2016 en 2020 ook al het geval.

Tabel 6.1**Belangrijkste speerpunten/thema's van het gemeentelijke sportaccommodatiebeleid, naar bevolkingsomvang, in 2024**

(in procenten, n=126, meerdere antwoorden mogelijk)

Speerpunt/thema	Totaal	Bevolkingsomvang		
		Klein	Middelgroot	Groot
Verduurzaming	54	33	59	76
Multifunctionaliteit, medegebruik van gemeentelijke sportaccommodaties	50	44	46	69
Beheer en onderhoud	44	44	45	41
Capaciteitsvraagstukken	41	29	39	66
Beweegvriendelijke omgeving	38	21	41	56
Tarieven	37	30	38	48
Verhuurbeleid, gebruiksovereenkomsten	36	20	47	34
SPUK	21	27	16	26
Positionering binnen maatschappelijk vastgoed	19	15	26	6
Wet Markt en Overheid	12	0	17	18
Kostenbesparing, efficiency	12	9	14	14
Integrale kostprijsberekening	10	0	14	16
Deprivatisering	2	0	2	4
Anders	10	12	9	10
Weet niet	7	11	6	0

Bron: Mulier Instituut/Vereniging Sport en Gemeenten (VSG) (Monitor Lokaal Sportbeleid), 2024.

De thema's die de minste gemeenten als belangrijk bestempelen in het gemeentelijk sportbeleid, zijn Wet Markt en Overheid (12%), kostenbesparing/efficiency (12%), integrale kostprijsberekening (10%) en deprivatisering (2%). In 2020 en 2016 waren dit ook de thema's die het minst terugkwamen, met kostenbesparing als uitzondering in 2016 (35%).

Verschuivingen in belangrijke speerpunten ten opzichte van 2020 zijn SPUK, Wet Markt en Overheid en integrale kostprijsberekening. In 2020 gaf 46 procent van de gemeenten aan SPUK een belangrijk thema te vinden, ten opzichte van 21 procent in 2024. Voor de Wet Markt en Overheid was dit in 2020 3 procent en in 2024 12 procent. En voor integrale kostprijsberekening daalde de aandacht van 16 procent in 2020 naar 10 procent in 2024.

Verduurzaming

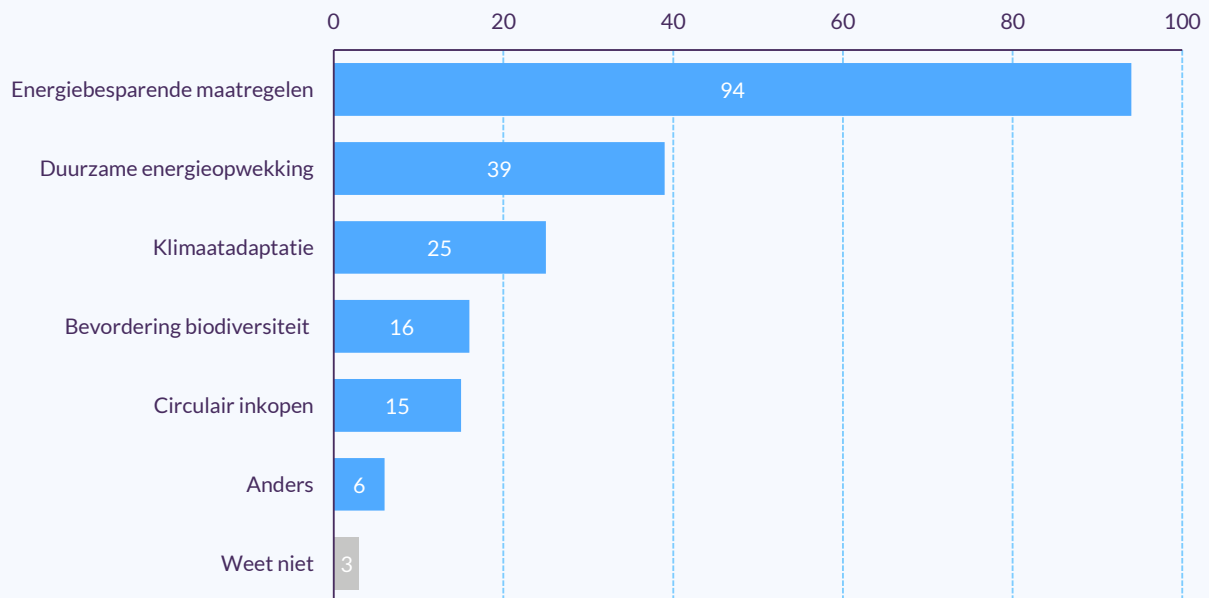
68 gemeenten hebben aangegeven dat de verduurzaming van sportaccommodaties een belangrijk thema van het sportaccommodatiebeleid is. Negen op de tien van deze gemeenten (94%) geven aan bezig te zijn met energiebesparende maatregelen ([figuur 6.1](#)). Twee op de vijf gemeenten (39%) zijn bezig met duurzame

energieopwekking en een kwart (25%) met klimaatadaptatie. Gemeenten zijn het minst bezig met bevordering van biodiversiteit (16%) en circulair inkopen (15%).

Figuur 6.1

Manieren waarop gemeenten aan verduurzaming van sportaccommodaties werken

(in procenten, n=68)

Bron: Mulier Instituut/Vereniging Sport en Gemeenten (VSG), Monitor Lokaal Sportbeleid, 2024.

Gemeenten ervaren uitdagingen bij het uitvoeren van duurzaamheidsbeleid bij sportaccommodaties. Financiering van verduurzaming is verreweg de grootste uitdaging: vier op de vijf gemeenten (83%) ervaren dit als uitdaging. Drie op de tien gemeenten (31%) ervaren dat ze het aansluitvermogen op het elektriciteitsnet niet kunnen uitbreiden. Een op de acht (12%) geeft aan te maken te hebben met wachtlijsten voor het terugleveren van energie.

6.2 Doelstellingen

De doelstellingen voor sportaccommodaties in het gemeentelijk sportbeleid komen overeen met de eerder behandelde speerpunten. De helft van de gemeenten (49%) heeft als doelstelling multifunctionaliteit stimuleren ([figuur 6.2](#)). Daarnaast zijn goede toegankelijkheid (41%), voldoende capaciteit (40%) en het verbeteren van de bezettingsgraad van sportaccommodaties (36%) veelvoorkomend doelstellingen.

Kwaliteitsverbetering (14%), het verbeteren van de dekkingsgraad van sportaccommodaties (12%) en het vereenvoudigen van wet- en regelgeving voor sportaanbieders (2%) zijn de minst voorkomende doelstellingen.

Tabel 6.2**Doelstellingen voor sportaccommodaties in het gemeentelijke sportbeleid, naar bevolkingsomvang, in 2024**

(in procenten, n=126, meerdere antwoorden mogelijk)

Doelstelling	Bevolkingsomvang			
	Totaal	Klein	Middelgroot	Groot
Multifunctionaliteit, meervoudig gebruik stimuleren	49	32	53	66
Goede toegankelijkheid	41	20	46	62
Voldoende capaciteit	40	26	41	61
Verbetering bezettingsgraad van sportaccommodaties	36	21	44	37
Goede betaalbaarheid	28	18	28	42
Energie neutrale sportaccommodaties/doelstellingen van Routekaart Verduurzaming Sport realiseren	27	15	29	42
Goede bereikbaarheid	22	9	27	30
Tevredenheid van gebruikers verbeteren	15	9	14	27
Kwaliteitsverbetering	14	3	16	24
Dekkingsgraad van sportaccommodaties verbeteren	12	6	11	21
Wet- en regelgeving voor sportaanbieders vereenvoudigen	2	0	4	0
Anders	11	6	13	12
Wij hebben geen doelstellingen voor sportaccommodaties	13	27	9	5
Weet niet	9	15	8	4

Bron: Mulier Instituut/Vereniging Sport en Gemeenten (VSG), Monitor Lokaal Sportbeleid, 2024.

Over het algemeen hebben middelgrote en grote gemeenten vaker doelstellingen voor sportaccommodaties in het gemeentelijk sportbeleid opgenomen. Ruim een kwart (27%) van de kleine gemeenten heeft geen doelstelling, tegenover 9 procent van de middelgrote en 5 procent van de grote gemeenten.

Middelgrote en grote gemeenten hebben aanzienlijk vaker doelstellingen op het gebied van multifunctionaliteit, goede toegankelijkheid, goede bereikbaarheid en kwaliteitsverbetering dan kleine gemeenten. Grote gemeenten hebben vaker doelstellingen voor capaciteit, betaalbaarheid en energie neutrale sportaccommodaties dan kleine en middelgrote gemeenten.

In vergelijking met de doelstellingen in 2020 valt op dat het aandeel kleine gemeenten zonder doelstellingen flink is toegenomen: van 10 procent in 2020 naar 27 procent in 2024. De doelstellingen zijn nagenoeg gelijk in vergelijking met 2020. De doelstelling met het grootste verschil is goede bereikbaarheid. In 2020 had 31 procent van de gemeenten dit als doelstelling, in 2024 nog maar 22 procent.

Routekaart Verduurzaming Sport

Een kwart (27%) van de gemeenten geeft aan bezig te zijn met het realiseren van de Routekaart Verduurzaming Sport ([tabel 6.2](#)). Van de gemeenten die hiermee

bekend zijn en waarop de routekaart van toepassing is, geeft de helft (55%) aan dat de verduurzaming volgens planning verloopt. Een kwart (24%) loopt achter, maar verwacht de doelstelling wel te halen. 16 procent verwacht de doelstelling niet te halen. 5 procent van de gemeenten loopt voor op schema.

6.3 Openbare ruimte

Zeven op de tien gemeenten (69%) hebben het inrichten van een beweegvriendelijkere omgeving als doelstelling in het gemeentelijk sportbeleid voor sport in de openbare ruimte ([figuur 6.2](#)).

Andere veelvoorkomende doelstellingen zijn sport-, speel- en beweegmogelijkheden bij gebiedsontwikkeling (59%), goede openbare voorzieningen voor sport en bewegen, zoals wandel-, hardloop-, fiets-, ruiter-, skeeler-, kano-, schaats- en vaarroutes (51%) en sport, bewegen en sportieve recreatie betrekken bij het maken van een omgevingsvisie (42%).

De minst voorkomende doelstelling bij gemeenten is meer sportevenementen in de openbare ruimte (9%).

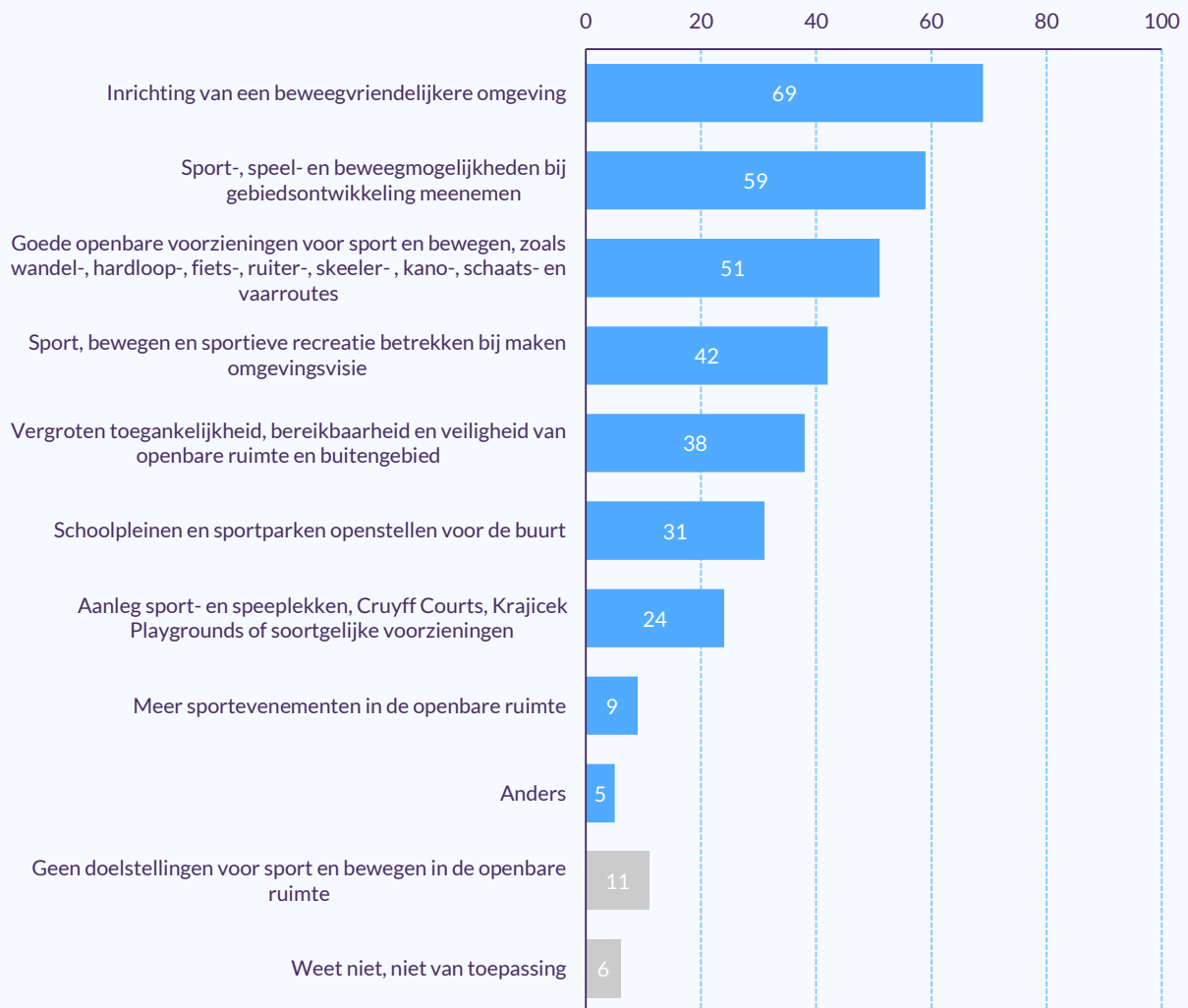
Het beeld is over het algemeen vergelijkbaar met 2020. Een beweegvriendelijkere omgeving, goede openbare voorzieningen voor sport en bewegen, en sport-, speel- en beweegmogelijkheden meenemen bij gebiedsontwikkeling stonden toen – in deze volgorde – in de top drie.

De overige doelstellingen volgden in 2020 dezelfde hiërarchische verdeling als in 2024, met één uitzondering. Het vergroten van de toegankelijkheid, bereikbaarheid en veiligheid van openbare ruimte en buitengebruik stond toen boven sport, bewegen en sportieve recreatie betrekken bij het maken van de omgevingsvisie.

Figuur 6.2

Doelstellingen uit het gemeentelijke sportbeleid voor sport in de openbare ruimte

(in procenten, n=126, meerdere antwoorden mogelijk)

Bron: Mulier Instituut/Vereniging Sport en Gemeenten (VSG, Monitor Lokaal Sportbeleid, 2024).

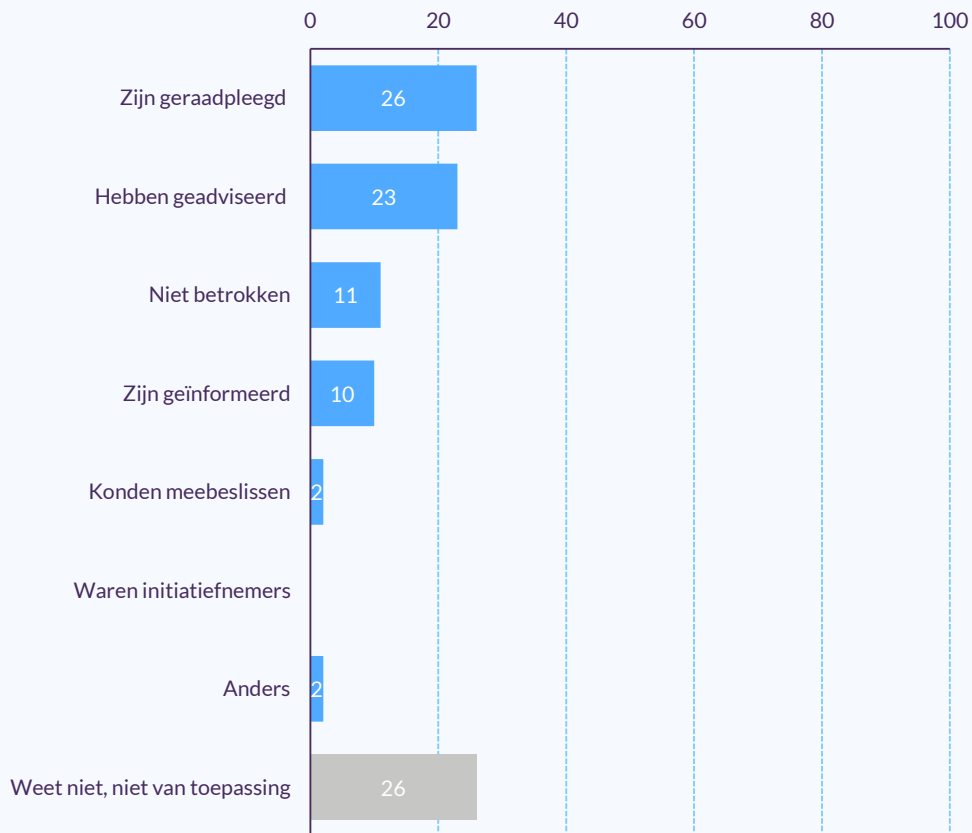
We zien ook enkele verschuivingen. Sport-, speel- en beweegmogelijkheden meenemen bij gebiedsontwikkeling komt vaker voor als doelstelling (van 43% in 2020 naar 59% in 2024). Daarnaast staan de doelstellingen sport, bewegen en sportieve recreatie betrekken bij de omgevingsvisie (+15%), schoolpleinen en sportparken openstellen voor de buurt (+8%) en sport- en speelplekken aanleggen (+11%) vaker in het gemeentelijk sportbeleid in de afgelopen vier jaar.

Personen of organisaties vanuit de sport zijn bij het opstellen van de omgevingsvisie het vaakst betrokken via raadpleging (26%) en advies (23%; **figuur 6.3**). In een op de tien gemeenten (11%) worden ze niet betrokken. In 2020 was dit nagenoeg hetzelfde.

Figuur 6.3

Mate waarin personen of organisaties vanuit de sport betrokken zijn bij het opstellen van de omgevingsvisie

(in procenten, n=126)

Bron: Mulier Instituut/Vereniging Sport en Gemeenten (VSG), Monitor Lokaal Sportbeleid, 2024.

6.4 Conclusie

Meer dan de helft van de gemeenten (54%) heeft verduurzaming als belangrijk speerpunt/thema van het gemeentelijk sportaccommodatiebeleid. In 2020 was dat 61 procent. De aandacht voor dit thema is dus afgenomen, maar nog steeds groter dan in 2016 (48%).

Voorname­lijk middel­grote en grote gemeenten hebben verduurzaming als thema opgenomen. Dit is ook het geval bij het stimuleren van een beweegvriendelijke omgeving. Middel­grote gemeenten hebben verhuurbeleid en positionering binnen maatschappelijk vastgoed ook relatief vaker als belangrijk thema opgenomen in het sportbeleid dan kleine en grote gemeenten.

De doelstellingen die gemeenten hebben voor sportaccommodaties in het gemeentelijk sportbeleid, komen overeen met de eerder behandelde speerpunten. Multifunctionaliteit, goede toegankelijkheid, voldoende capaciteit en het verbeteren

van de bezettingsgraad van sportaccommodaties zijn veelvoorkomende doelstellingen.

Zeven op de tien de gemeenten hebben het inrichten van een beweegvriendelijkere omgeving als doelstelling in het gemeentelijk sportbeleid voor sport in de openbare ruimte. Andere veelvoorkomende doelstellingen zijn sportmogelijkheden meenemen bij gebiedsontwikkeling, goede openbare voorzieningen voor sport, en sport betrekken bij het maken van een omgevingsvisie.

In de praktijk wordt de sport nog maar beperkt betrokken bij het opstellen van omgevingsvisies. In de helft van de gemeenten hebben personen of organisaties vanuit de sport geadviseerd of meebeslist, of zijn zij geraadpleegd.

Financieel kader

In dit hoofdstuk staat het financiële kader van het sportbeleid centraal. De nadruk ligt op de (ervaren) ontwikkeling in het sportbudget en de verwachte ontwikkelingen van de mate waarin wordt afgeweken van de financieel begrote inzet op sport. Deze ontwikkelingen vergelijken we met eerdere uitkomsten uit 2020 en 2016.

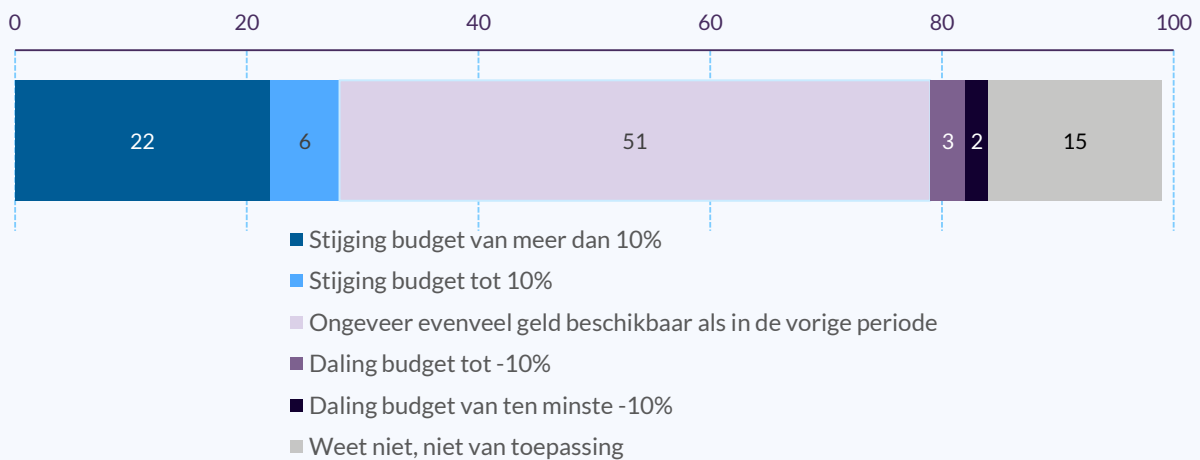
7.1 Ontwikkeling sportbudget

Ongeveer de helft van de gemeenten (51%) geeft aan in de huidige collegeperiode (2022-2026) evenveel geld beschikbaar te hebben voor sport en bewegen als in de vorige collegeperiode (2018-2022) (figuur 7.1). Een op de twintig gemeenten (5%) heeft minder budget beschikbaar voor sport en bewegen dan in de vorige collegeperiode. Meer dan een kwart van de gemeenten (28%) heeft meer budget beschikbaar dan voorgaande collegeperiode.

Figuur 7.1

Beschikbaarheid geld voor sport en bewegen in de huidige collegeperiode (2022-2026) ten opzichte van de vorige collegeperiode (2018-2022)

(in procenten, n=126)

Bron: Mulier Instituut/Vereniging Sport en Gemeenten (VSG), Monitor Lokaal Sportbeleid, 2024.

Ten opzichte van de vorige collegeperiode (2018-2022) neemt het budget dat gemeenten beschikbaar stellen voor sport en bewegen in meer gemeenten toe dan af. In de monitor van 2020 was dit ook het geval. De gemeentelijke uitgaven stegen toen ook ten opzichte van de vorige collegeperiode (2014-2018). In de monitor van 2016 zagen we juist een daling van het beschikbare budget voor sport en bewegen ten opzichte van de periode daarvoor (2010-2014). In de huidige en afgelopen

collegeperiode (2018-2026) is het budget voor sport en bewegen bij gemeenten in Nederland toegenomen (Van Eldert, 2025).

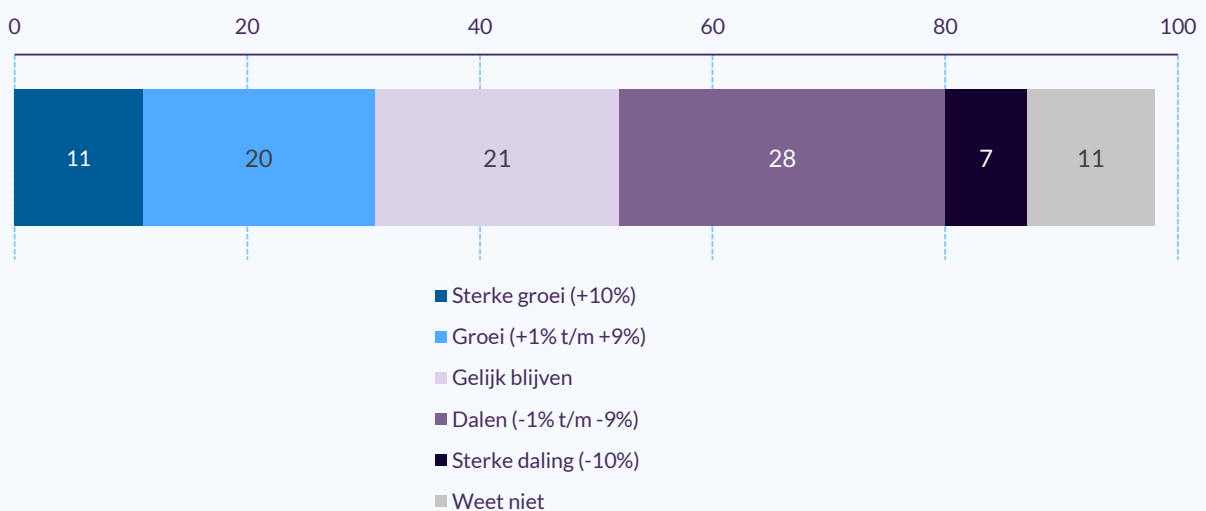
7.2 Verwachte financiële ontwikkeling

Een op de drie gemeenten (31%) verwacht dat de uitgaven aan sport in 2026 toenemen ten opzichte van 2024 (figuur 7.2). Een op de tien (10%) verwacht een sterke groei (10% of meer) en een op de vijf (20%) een kleinere groei (1% t/m 9%). 21 procent van de gemeenten verwacht dat de uitgaven hetzelfde blijven. Een op de drie (35%) verwacht een daling.

Figuur 7.2

Verwachte ontwikkeling uitgaven aan sport in 2026 ten opzichte van 2024

(in procenten, n=126)

Bron: Mulier Instituut/Vereniging Sport en Gemeenten (VSG), Monitor Lokaal Sportbeleid, 2024.

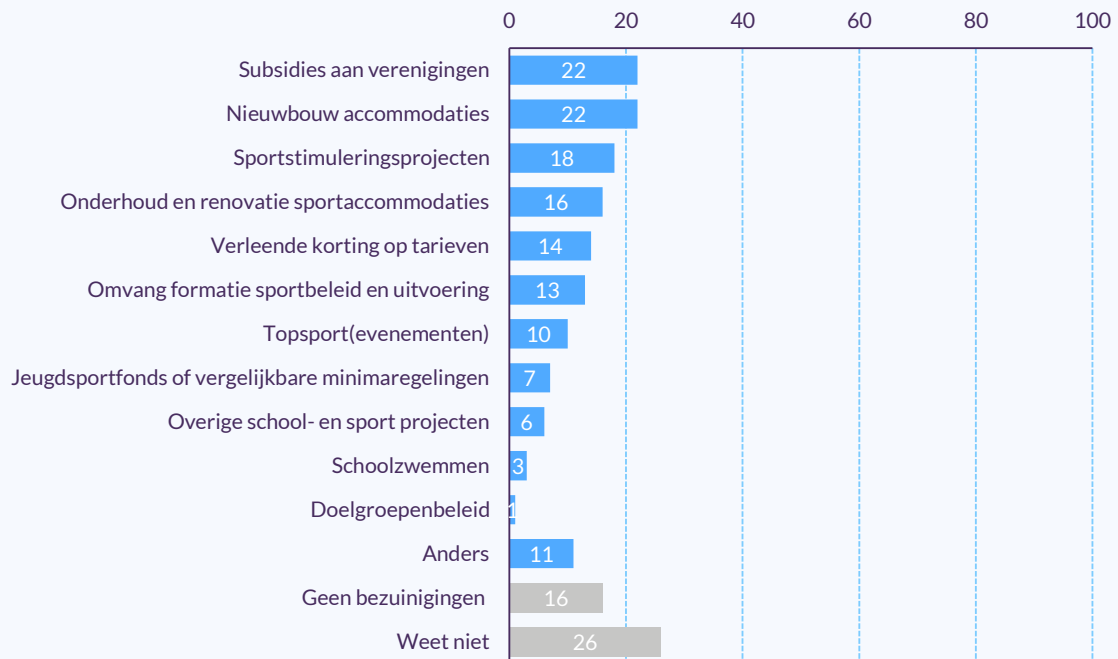
Bezuinigingen

Subsidies aan verenigingen en nieuwbouw van accommodaties zijn de onderdelen van het sportbeleid waarop de meeste gemeenten vanaf 2026 verwachten te bezuinigen (figuur 7.3). Een op de vijf (22%) gemeenten verwacht hierop te bezuinigen. Andere onderdelen waarop gemeenten gaan bezuinigen, zijn sportstimuleringsprojecten (18%), onderhoud en renovatie van sportaccommodaties (16%) en verleende korting op tarieven (14%).

Figuur 7.3

Verwachte onderdelen van het sportbeleid waarop gemeenten vanaf 2026 bezuinigen

(in procenten, n=126, meerdere antwoorden mogelijk)

Bron: Mulier Instituut/Vereniging Sport en Gemeenten (VSG), Monitor Lokaal Sportbeleid, 2024.

Gemeenten verwachten de minste bezuinigingen bij de onderdelen doelgroepenbeleid (1%) en schoolzwemmen (3%). Een op de negen gemeenten (11%) verwacht andere bezuinigingen. Bijvoorbeeld sluiting van accommodaties, clubondersteuners en campagnes. 16 procent van de gemeenten verwacht geen bezuinigingen in 2026.

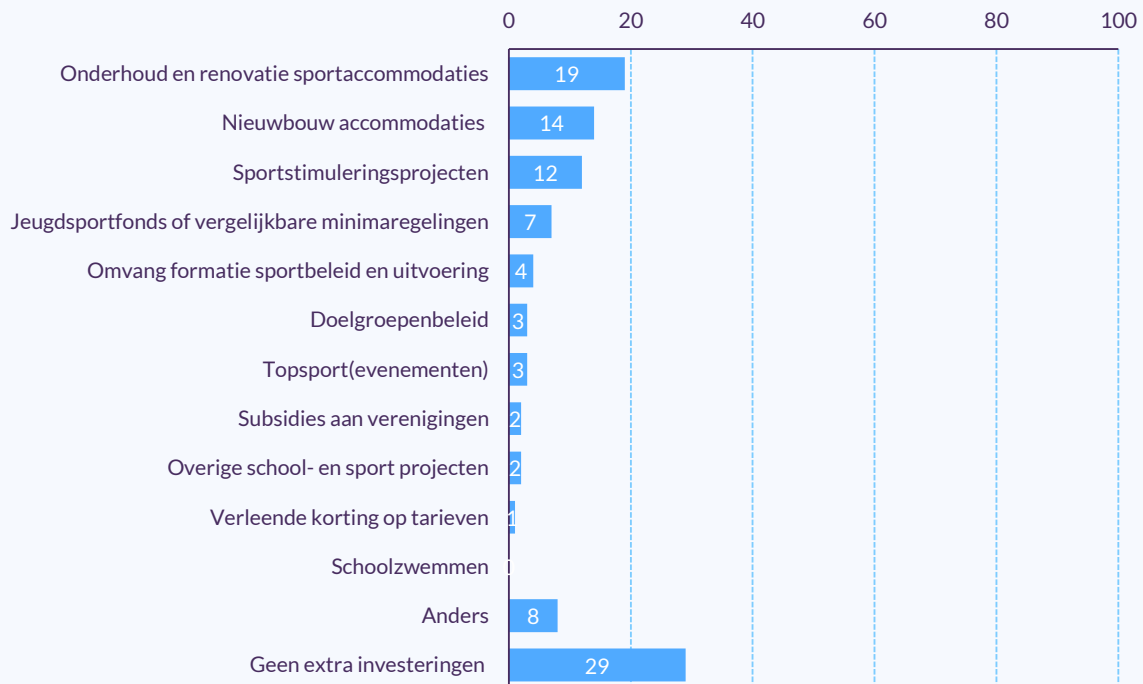
Investerings

Een derde van de gemeenten (29%) verwacht vanaf 2026 niet extra te investeren in onderdelen van het sportbeleid (figuur 7.4). Onderhoud en renovatie van sportaccommodaties (19%) is het onderdeel waarin de meeste gemeenten verwachten te investeren. Daarna volgen nieuwbouw van accommodaties (14%) en sportstimuleringsprojecten (12%). Opvallend is dat dit ook de twee onderdelen zijn waarop gemeenten het vaakst verwachten te bezuinigen (figuur 7.3).

Figuur 7.4

Verwachte onderdelen van het sportbeleid waarop gemeenten vanaf 2026 investeren

(in procenten, n=126, meerdere antwoorden mogelijk)

Bron: Mulier Instituut/Vereniging Sport en Gemeenten (VSG), Monitor Lokaal Sportbeleid, 2024.

De minste investeringen in 2026 verwachten gemeenten binnen de onderdelen doelgroepenbeleid (3%), topsport (evenementen) (3%), subsidies aan verenigingen (2%), overige school- en sportprojecten (2%) en verleende korting op tarieven (1%). Geen enkele gemeente verwacht vanaf 2026 meer te investeren in schoolzwemmen.

7.3 Begroting en realisatie

Zes op de tien gemeenten (59%) zijn het afgelopen kalenderjaar (2023) of het lopende kalenderjaar (2024) niet afgeweken van de begrote financiële inzet op sport en bewegen ([tabel 7.1](#)). 16 procent heeft meer geld uitgegeven dan begroot en 8 procent minder dan begroot. De mate waarin gemeenten afwijken van de begroting, is nagenoeg gelijk ten opzichte van de monitor in 2020.

De verschillen in bevolkingsomvang van een gemeente zorgen niet voor grote verschillen, met één uitzondering. Gemeenten met een kleine bevolkingsomvang geven vaker (17%) minder geld uit aan sport dan begroot dan gemeenten met een middelgrote (3%) of grote (7%) bevolkingsomvang.

Tabel 7.1**Afwijking van begrote financiële inzet op sport in het afgelopen of lopende kalenderjaar (2023 of 2024), naar bevolkingsomvang**

(in procenten, n=126)

	Totaal	Bevolkingsomvang		
		Klein	Middel	Groot
Evenveel uitgegeven als begroot	59	54	62	60
Meer uitgegeven aan sport dan begroot	16	14	16	21
Minder uitgegeven aan sport dan begroot	8	17	3	7
Weet niet, niet van toepassing	17	14	19	12

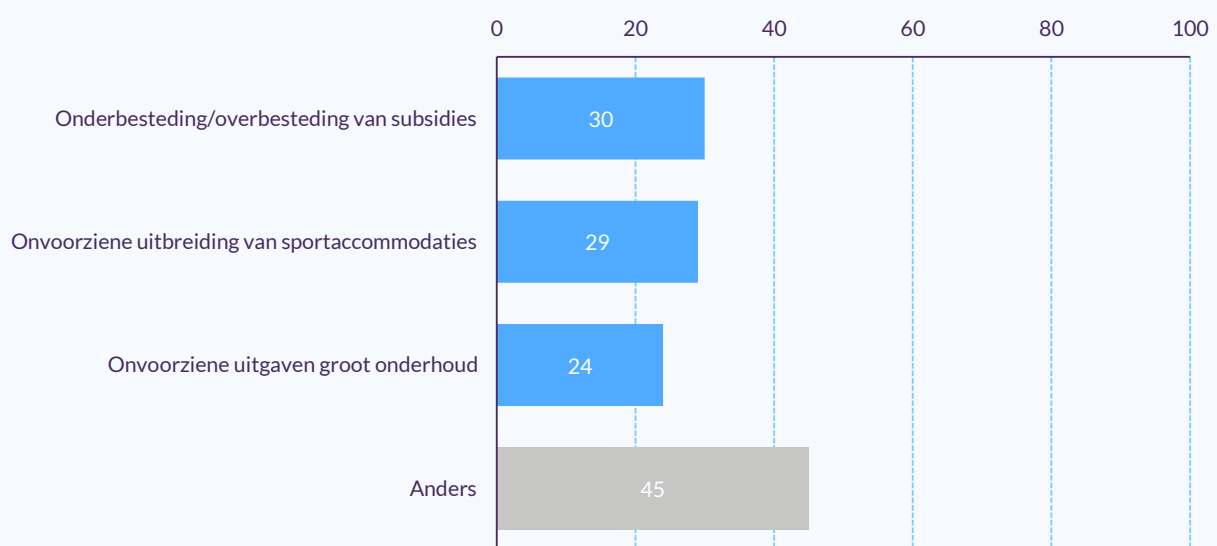
Bron: Mulier Instituut/Vereniging Sport en Gemeenten (VSG), Monitor Lokaal Sportbeleid, 2024.

De gemeenten die hebben afgeweken van de begrote financiële inzet, hebben hier verschillende redenen voor. Drie op de tien gemeenten (30%) geven aan dat de afwijking komt door onderbesteding of overbesteding van subsidies ([figuur 7.5](#)). 29 procent geeft aan dat de afwijking door onvoorzien uitbreiding van sportaccommodaties komt. Een kwart (24%) geeft aan dat onvoorziene uitgaven aan groot onderhoud de oorzaak zijn.

Bijna de helft van de gemeenten (45%) geeft aan een andere reden te hebben. Zij noemen onder andere extra personeelskosten, minder inzet op sportbeleid en eenmalige uitgaven aan (bestaande) sportaccommodaties (niet in figuur).

Figuur 7.5**Redenen dat gemeenten hebben afgeweken van de begrote financiële inzet op sport in 2023 of 2024**

(in procenten, n=32, meerdere antwoorden mogelijk)

Bron: Mulier Instituut/Vereniging Sport en Gemeenten (VSG), Monitor Lokaal Sportbeleid, 2024.

Ten opzichte van 2020 kijken meer gemeenten af van de begrote financiële inzet door onderbesteding/overbesteding van subsidies (van 19 naar 30%) en onvoorziene uitbreiding van sportaccommodaties (van 14 naar 29%).

7.4 Onderhoud en financiering

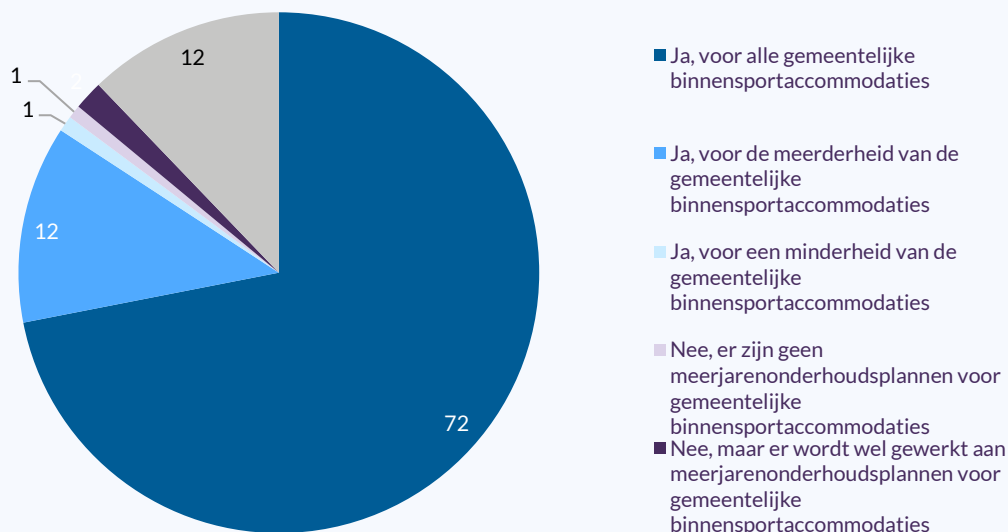
Nieuwbouw en onderhoud

Drie kwart (72%) van de gemeenten heeft in 2024 een meerjarenonderhoudsplan voor gemeentelijke sportaccommodaties ([figuur 7.6](#)). Dit is iets meer dan in 2020 en 2016 (beide 69%). 13 procent van de gemeenten heeft wel een onderhoudsplan, maar niet voor alle sportaccommodaties. 1 procent heeft geen meerjarenonderhoudsplan. Dit zijn evenveel gemeenten als in 2016 en 2020.

Figuur 7.6

Aanwezigheid van meerjarenonderhoudsplan voor gemeentelijke sportaccommodaties in 2024

(in procenten, n=126)

Bron: Mulier Instituut/Vereniging Sport en Gemeenten (VSG), Monitor Lokaal Sportbeleid, 2024.

Nieuwbouw

Het merendeel van de gemeenten financiert de nieuwbouw van binnen- en buitensportaccommodaties en zwembaden vanuit de begroting van gemeente, op basis van een meerjareninvesteringsplan ([tabel 7.2](#)). Dit was in de monitor van 2020 en 2016 ook de meest voorkomende financieringswijze van nieuwbouw.

Het antwoord dat gemeenten daarna het vaakst geven, is dat ze nieuwbouw niet op een vaste manier financieren en dat dit wisselt per accommodatie.

Tabel 7.2**Wijze van financiering van nieuwbouw van gemeentelijke sportaccommodaties in 2024**

(in procenten, n=126, meerdere antwoorden mogelijk)

Financiering	Binnensport- accommodaties	Buitensport- accommodaties	Zwembaden
Vanuit de begroting van de gemeente, op basis van een meerjareninvesteringsplan	54	55	41
Op basis van reserveringen	12	14	12
Op basis van meevallers, ad hoc	2	3	2
Met behulp van leningen	7	8	7
Met een (vaste) combinatie van bijdragen van gemeente, vereniging en financier (zoals een eenderde-regeling)	5	6	1
Geen vaste manier van financieren (wisselt per accommodatie)	27	21	14
Anders	5	9	5
Weet niet, niet van toepassing	21	19	42

Bron: Mulier Instituut/Vereniging Sport en Gemeenten (VSG), Monitor Lokaal Sportbeleid, 2024.

De minst gebruikte manier om nieuwbouw te financieren is met een (vaste) combinatie van bijdrage van gemeente, verenigingen en financier en op basis van meevallers. Financiering op basis van meevallers was in 2020 ook de minst voorkomende vorm.

Een op de vijf gemeenten weet niet hoe ze de nieuwbouw van binnensportaccommodaties (21%) en buitensportaccommodaties (19%) financieren of noemt dit niet van toepassing. Bij zwembaden is dit twee op de vijf (42%).

Groot onderhoud

Het grootste deel van de gemeenten financiert groot onderhoud van gemeentelijke sportaccommodaties vanuit de eigen begroting, op basis van een meerjareninvesteringsplan ([tabel 7.3](#)). Op basis hiervan financieren ze groot onderhoud aan binnensportaccommodaties (83%), buitensportaccommodaties (79%) en zwembaden (59%). Dit was in de 2020 en 2016 ook de meest voorkomende manier van groot onderhoud.

Daarna is de meest voorkomende manier van groot onderhoud financieren op basis van reservering.

Tabel 7.3**Wijze van financiering van groot onderhoud van gemeentelijke sportaccommodaties in 2024**

(in procenten, n=126, meerdere antwoorden mogelijk)

Financiering	Binnensport- accommodaties	Buitensport- accommodaties	Zwembaden
Vanuit de begroting van de gemeente, op basis van een meerjareninvesteringsplan	83	79	59
Op basis van reserveringen	17	18	14
Op basis van meevallers, ad hoc	2	1	1
Met behulp van leningen	2	1	
Geen vaste manier van financieren (wisselt per accommodatie)	5	5	3
Anders	4	7	7
Weet niet, niet van toepassing	11	13	34

Bron: Mulier Instituut/Vereniging Sport en Gemeenten (VSG), Monitor Lokaal Sportbeleid, 2024.

7.5 Conclusie

Ten opzichte van de vorige collegeperiode heeft ruim de helft van de gemeenten nu evenveel budget voor sport. Ruim een kwart (28%) geeft aan meer geld beschikbaar te hebben dan in de vorige collegeperiode. Uit eerder onderzoek is gebleken dat de totale gemeentelijke uitgaven aan sport in de periode 2017 tot 2023 duidelijk zijn gestegen (Van Eldert, 2025).

In 2026 verwachten ongeveer evenveel gemeenten een stijging als een daling in het sportbudget ten opzichte van 2024. De meeste bezuinigingen verwachten ze op de subsidies aan verenigingen en nieuwbouw van accommodaties. De meeste extra investeringen verwachten ze op onderhoud en renovatie van sportaccommodaties.

Zes op de tien gemeenten (59%) bleven het voorgaande jaar binnen de begrote financiële inzet op sport en bewegen. 16 procent gaf meer uit en 8 procent minder. Afwijkingen van de begroting komen voornamelijk door onderbesteding of overbesteding van subsidies en door onvoorziene uitbreiding van sportaccommodaties.

Drie kwart van de gemeenten (72%) heeft in 2024 een meerjarenonderhoudsplan voor gemeentelijke binnensportaccommodaties. Dit is iets meer dan in 2020 en 2016. Groot onderhoud financiert het overgrote deel van de gemeenten vanuit een meerjareninvesteringsplan. Voor nieuwbouw is dit ook bij ruim de helft van de gemeenten het geval. Voor nieuwbouw heeft ruim een kwart van de gemeenten geen vaste manier van financieren, waardoor die wisselt per accommodatie.

Conclusie

In dit hoofdstuk trekken we de belangrijkste conclusies op basis van de bevindingen uit het vragenlijstonderzoek. Vervolgens plaatsen we deze in de context van inzichten uit andere onderzoeken en ontwikkelingen die invloed hebben op het lokale sportbeleid.

8.1 Belangrijkste bevindingen

Het Nederlandse lokale sportbeleid is redelijk stabiel. Over het algemeen zien we geen grote ommezwaaien in het sportbeleid van gemeenten. Wel constateren we enkele ontwikkelingen die geleidelijk doorwerken in het lokale sportbeleid.

Doelen van het sportbeleid

In het lokale sportbeleid hebben gemeenten aandacht voor sport als doel en sport als middel of instrument.

Het overgrote deel van de gemeenten wil met het sportbeleid voor de sport bereiken dat meer mensen gaan bewegen. En mensen hiertoe in staat stellen door bij te dragen aan een sportinfrastructuur met goede sportvoorzieningen en sterke sportverenigingen. Het versterken van ondernemende sportaanbieders is bij een kwart van de gemeenten een doel.

De bijdrage van de sport als middel voor de maatschappij ligt volgens alle gemeenten in het bevorderen van gezondheid. Daarnaast noemt het overgrote deel van de gemeenten het bevorderen van sociale participatie en integratie.

Groeiende verbinding tussen sport- en gezondheidsbeleid

Iets minder dan de helft van de gemeenten beschikt over een actuele sportnota. In 2020 was dit nog iets meer dan de helft. In plaats daarvan is sport vaker onderdeel van een bredere gezondheidsnota. Er is ook een sterke betrokkenheid van beleidsmedewerkers sport bij het opstellen van de GALA-plannen. We zien dus een groeiende verbinding tussen gemeentelijk gezondheids- en sportbeleid. De Rijksoverheid heeft deze verbinding ook gestimuleerd door geld beschikbaar te stellen voor gemeenten om een coördinator sport en preventie aan te stellen.

Dit betekent niet dat gemeenten een kleinere rol voor zichzelf zien weggelegd op het gebied van sport. In bijna twee derde van de gemeenten is die rol de afgelopen jaren volgens de beleidsmedewerkers gegroeid. Dat is een opvallende constatering, aangezien veel gemeenten bij onder andere het Sportakkoord juist meer tussen in plaats van boven de partijen in de lokale sportsector kwamen te staan.

Opkomst thema's vanuit landelijk beleid stabiliseert

In 2020 constateerden we dat sommige thema's in navolging van landelijk beleid (bijvoorbeeld het Nationaal Sportakkoord) ook op lokaal niveau meer aandacht

kregen. Dit ging bijvoorbeeld om het vergroten van motorische vaardigheden bij kinderen, verduurzaming van sportaccommodaties, beweegvriendelijkheid van de openbare ruimte en een positief sportklimaat.

Alleen op het gebied van positief sportklimaat heeft de stevige groei van het aantal gemeenten dat hiermee bezig is, zich verder doorgezet in de periode 2020-2024. Voor openbare ruimte, motorische vaardigheden en verduurzaming zien we een hele lichte stijging en tweemaal een lichte daling.

Inrichting van de uitvoering

Buurtsportcoaches zijn steeds vaker in dienst van een lokaal, regionaal of provinciaal sportbedrijf. Het percentage gemeenten dat buurtsportcoaches in eigen dienst heeft, neemt af.

De exploitatie van sportaccommodaties verschilt nog steeds behoorlijk tussen gemeenten. Wel is het algemene beeld dat gemeenten onderhoud van binnensportaccommodaties vaak zelf regelen en dit bij zwembaden en buitensportaccommodaties aan de gebruikers laten.

Gemeenten regelen over het algemeen dus nog altijd veel zelf op het gebied van sport. Dit kan een verklaring zijn waarom de rol van de gemeente op het gebied van sport volgens veel beleidsmedewerkers sport in elk geval niet kleiner wordt.

Impact gemeentelijk sportbeleid blijft lastig vast te stellen

Net als in 2020 vindt bij vier op de vijf gemeenten monitoring en evaluatie van het gemeentelijk sportbeleid plaats. Veel gemeenten kunnen lastig aantonen of hun sportbeleid effectief is en bijdraagt aan de doelstellingen. In 2020 gaf al een minderheid (49%) van de gemeenten aan dat ze voor alle of enkele doelstellingen de bijdrage van het sportbeleid hieraan konden aantonen. In 2024 is dit gedaald naar 41 procent.

Verschillen in verwachte ontwikkeling van het sportbudget

Meer dan de helft van de gemeenten geeft aan in de huidige collegeperiode meer geld tot haar beschikking te hebben voor sport dan in de vorige collegeperiode. Ruim een kwart heeft meer geld tot haar beschikking en 5 procent minder.

De verwachte ontwikkeling van beschikbaar budget voor sport verschilt behoorlijk tussen gemeenten. Iets minder dan een derde verwacht in 2026 meer budget te hebben dan in 2024, en iets meer dan een derde verwacht meer budget te krijgen. Een vijfde denkt dat het budget ongeveer gelijk blijft en 10 procent weet het niet.

Subsidies aan verenigingen en nieuwbouw van sportaccommodaties zijn de onderdelen van het sportbeleid waarop gemeenten het vaakst verwachten te bezuinigen. Extra investeringen verwachten gemeenten het meest in onderhoud en renovatie van sportaccommodaties.

Uitdagingen voor het sportbeleid

Financiën ziet het grootste deel van de gemeenten (87%) als uitdaging voor het toekomstige gemeentelijke sportbeleid. Dit zal vooral te maken hebben met het aankomende 'ravijnjaar' voor gemeenten in 2026 en de voorgestelde kortingen op de specifieke uitkeringen.

Na financiën noemen gemeenten de organisatiekracht van sportaanbieders en de betaalbaarheid van sport het meest als uitdagingen. Ook hier lijken financiële oorzaken, zoals de inflatie en het verdwijnen van de BOSA, een rol te spelen.

8.2 Beschouwing

Agenderen van thema's vanuit landelijk beleid

Voorafgaand aan de Monitor Lokaal Sportbeleid 2020 waren er enkele belangrijke ontwikkelingen in het landelijke beleid waarmee thema's voor het gemeentelijke sportbeleid werden geagendeerd. Met het Klimaatakkoord en de Routekaart Verduurzaming Sport werd duurzaamheid geagendeerd. Dit thema kwam ook terug in het Nationaal Sportakkoord, waarin ook een positieve sportcultuur en motorische vaardigheden van kinderen terugkwamen.

Deze landelijke beleidsimpulsen leidden ertoe dat meer gemeenten in 2020 deze thema's een plek gaven in hun sportbeleid. In 2024 zien we dat deze groei zich alleen op het thema positieve sportcultuur heeft doorgezet. Momenteel lijkt het GALA ervoor te zorgen dat de verbinding tussen sport- en gezondheidsbeleid groeit.

Landelijke beleidsimpulsen kunnen dus effectief thema's op de agenda van het lokaal sportbeleid zetten, maar na een tijdje lijkt voor veel van deze thema's de groeiende aandacht te stabiliseren.

Financiën belangrijkste uitdaging, maar niet overal minder budget verwacht

Veruit de meest genoemde uitdaging voor het toekomstige gemeentelijke sportbeleid zijn de financiën. In eerder onderzoek (Geurink et al., 2024) schetsten we al dat het een risico is dat de sport, wanneer gemeenten bezuinigen, pas aan de beurt komt na alle wettelijke taken. Zeker als ook de specifieke uitkeringen niet automatisch meer voor sport geormerkt zijn en hier een budgetkorting op wordt toegepast. Deze budgetkorting zou in veel gemeenten worden opgevangen door bezuinigingen op buurtsportcoaches.

Uit deze Monitor Lokaal Sportbeleid blijkt dat maar ruim een derde van de gemeenten verwacht dat ze in 2026 over minder budget beschikken dan in 2024. De meest aangegeven bezuinigingsopties zijn subsidies aan verenigingen en nieuwbouw van sportaccommodaties.

Het lijkt erop dat gemeenten bij kortingen op hun budget op korte termijn dus vooral naar sportstimuleringsbeleid kijken. Voor bespaarmogelijkheden op lange

termijn kijken ze ook meer naar sportaccommodatiebeleid. Dit heeft zeer waarschijnlijk te maken met het verschil in de duur van financiële afspraken.

Bezuinigingen en kwetsbare groepen

Er zijn nog steeds wel diverse gemeenten die buurtsportcoaches en andere vormen van sportstimulering noemen als bezuinigingsoptie. Die heeft met name gevolgen voor kwetsbare groepen in de samenleving, waar buurtsportcoaches nu veel op worden ingezet (Heijnen et al., 2022).

Dit sluit aan bij de conclusie van het SCP dat vooral burgers die op maatschappelijk, financieel en gezondheidsgebied achterblijven, geraakt dreigen te worden door de bredere bezuinigingen van de overheid (Willems & Huijnk, 2025). Ook jeugdzorg, thuishulp en armoederegelingen kunnen namelijk geraakt worden door de bezuinigingen.

Uit onderzoek weten we dat juist de mensen die gebruik maken van deze vormen van ondersteuning, nu al relatief weinig sporten. En dat bij deze bevolkingsgroepen al de zwaarste impact van de coronacrisis op de sportdeelname zichtbaar was (Grubben et al., 2023).

Sportwet

Nadat de sportwet een tijd in de ijskast werd gezet in de landelijke politiek, heeft de nieuwe staatssecretaris dit plan met steun van de Tweede Kamer nieuw leven ingeblazen. Een sportwet zou een wettelijke basis kunnen leggen onder de aanspraak van sportafdelingen op geld vanuit de algemene gemeentelijke middelen. Anderzijds wordt de autonomie van gemeenten hiermee verder beperkt, omdat dan een nog groter deel van de uitgaven naar wettelijke taken gaat.

Daarnaast is het de vraag welke invulling een eventuele sportwet krijgt en in hoeverre hier bijvoorbeeld minimumeisen aan het gemeentelijk sportbeleid in zitten. Uit dit rapport blijkt in elk geval dat landelijk beleid thema's in het lokale sportbeleid kan agenderen, maar dat hier niet per se een wet voor nodig is.

Bronnen

Geurink, N., & Hoekman, R. H. A. (2023). *Sport in collegeprogramma's 2022-2026*. Mulier Instituut.

Geurink, N., Kools, M., & Hoekman, R.H.A. (2024). *Impact hoofdlijnenakkoord op gemeentelijk sportbeleid*. Mulier Instituut.

Grubben, M., Hoekman, R. H. A., & Kraaykamp, G. (2023). Does the COVID-pandemic affect the educational and financial inequality in weekly sport participation in the Netherlands? *Contemporary Social Science*, 18(1), 7-25. <https://doi.org/10.1080/21582041.2022.2155867>

Heijnen, E., Van Stam, W., Gómez Berns, A., & Vrieswijk, S. (2022). *Monitor Brede Regeling Combinatiefuncties 2022*. Mulier Instituut.

Hoekman, R. H. A., & Van der Maat, K. (2017). *Monitor Lokaal Sportbeleid 2016: faciliteren, activeren en inspireren*. Mulier Instituut.

Hoogendam, A., Ruikes, D., & Hoekman, R. H. A. (2021). *Monitor lokaal sportbeleid 2020: de gemeente als coproducent*. Mulier Instituut.

Raad voor het Openbaar Bestuur (ROB) (2019). *Beleidsvrijheid geduid. Beleidsvrijheid bij decentrale taken: een nadere uitwerking ten behoeve van de vormgeving van de financiële verhoudingen*.

Van Eldert, P. (2025). *Monitor sportuitgaven gemeenten 2023: gemeentelijke uitgaven aan sport in de periode 2017 tot en met 2023*. Mulier Instituut.

Van Eldert, P., Hertogs, N., & Geurink, N. (2025). *Monitor financiële stromen in de breedtesport 2023*. Mulier Instituut.

Van Gorp, M., Geurink, N., Erdoğan, G. N., & Lintzen, K. (2024). *Sport en bewegen voor behalen GALA-doelen: in gemeentelijke plannen van aanpak 2024-2026*. Mulier Instituut.

Willems, R., & Huijnk, W. (2025). *Sociale en Culturele Ontwikkelingen 2025*. Sociaal en Cultuur Planbureau.

Nathan Geurink
n.geurink@mulierinstituut.nl

Huib van Vugt

Marleen Kools
m.kools@mulierinstituut.nl

Remco Hoekman
r.hoekman@mulierinstituut.nl